

التحفة الزهية في اللغات الشرقية

على الرسالة البهية * الفارسية التركية * تأليف العالم الليب * والفاضل الحبيب * كمال افندي احد
اعضا مجلس المعارف العمومية * ونظر عموم مكاتب الدولة العثمانية العلية * واحدا رباب مجلس العلوم * الذي هو
تحت تسميته (انجمن دانش) موسوم *

المستخرجة الى اللسان العربي عن يمد العبد الفقير * المقر بالعجز والتقصير * الراجي غفر له الرؤف * ناصيف
بن منعم العلوف * مدرس الالسنه الشرقية * والمولف والمترجم في اللغات العربية والتركية ثم الفرنسية
وقد طبعت بنفقة المرغب والمشوق لترجمتها * والمستحسن تكرر طبعها وشهرتها * صاحب الخير والبرامح * المتسربل
بوشاح النعمة والكرام * امين محصل افندي لازميري * الترجمان الاول سابقا في الديوان الهيموني * وكاتب ستر
الخارجية سالف * واحدا عضوا لمجلس العلوم السام * ومأمورا الدولة العلية حالاً في بر الشام * دام فضله *
* في مدينة ازمير *

بمدة ولاية * وتحت حماية * الوالي الاعظم * والوزير الاكبر * انسان عين الوزير الجليل * عالي پاشا ذي الجود
والفضل الجزيل * وبالله التوفيق امين *

* ١٢٦٩ *

سنة

* ١٢٥٣ *

(يا الله)

بسم الله المبدى المعيد

سبحانك يا من افضت من البحر مراحمك وثنائك * على الانسان ما يعجز عن نواله سواك * واودعت فيه حكمة
سبك درر المعاني نيات الافكار * في قواميس الالفاظ والاصوات * كما انك قدرت على استخراجها من اصفاة البحار *
تميز الدعاساؤه من المبروات * والصلوة والسلام على انبيائك لا طهار * ورسلك بدور الادوار * صلاة وسلاما
ممتدين امتداد العوالم والافلاك * ومتعاقبين تعاقب الليل والنهار * على السنة لانام والاملاك * فاستجب
بجاههم اللهم ما تقدمه لدى عرشك من التوسل بحفظ مولانا صاحب المراحم والعدل * وسلطاننا وحيد الدهر والفضل *
من اقمته رحمة للعالمين * السلطان عبد المجيد خان * ولي الامر الامين والفخر المبين * فانك اعظم
المحسنين * وابد فيه حبة الفائف باعادة انوار العلوم والمدارس * مابين عبادك وقد كانت دواير * شكر الجلالك
بافصح لسان ذالِق * في المغارب والمشارق * وايدة على تحلية جيد دولته بحلى الجود والثناء * فتشرق اشراق
شموس الافاق على العوالم والاخياء * فانك سيد الموندين *
وبعد فيقول العبد الفقير ناصيف بن الياس منعم المعلوم * اذ قدم من الله تعالى على بتعلم لغتي التركية والفرنساوية *
وتطبيقهما على اللغة العربية * وتلوث الرسالة الفارسية التركية * تاليف السيد الجليل * والامام النيل * من

شهدت له افاضل عصره * بكمال صفاته * كمال افندي احد موقري اعضاء مجلس المعارف السلطانية * وناظر عموم
المكاتب الهميونية * واحذر ارباب مجلس العاوم الا كادنيته * وهو كما قال فيه الشاب النجيب * واللبيب - ب
الاديب امين شميل اللبناني

شعر

* شهيم غدا في مقامات العلى علماً * كالشمس في وسط الابراج تنتقل *
* في كل منزلة صلات مفاخره * اقصى الكمال لديه جايتمثل *
وقال فيه ايضاً

* عادت صفاتك للمعالى قرينة * حتى تسربت الكمال لباسا *
* وغدوت للانام بدر فضائل * تعانق اقربك المنازل راسا *
* فانورت اجرام العلام لآزماً * شعناً تحيط بك البروج اساسا *
* لازال يعرفك الكمال ريسه * واولى المعارف سيداً وقياسا *

وجدت الفائدة المشتملة عليها لمن رام ادراك اللغتين المذكورتين * وددت ان لا تكون شמוש منافعها * كاسقفى
سداً لغة الاعراب * مقر الفصاحة والبراعة * فيحرم من لذيذ فاكهتها * كثير ممن شهدت لهم بالفضل والاداب *
البلاغة والبراعة * فعلت عليها ترجمة عربية * ودعوتها التحفة الزهية في اللغات الشرقية * تابعاً بذلك نظم اصلها *
ليسهل على الطالبين فهمها * وقد جأت بحمدته تعالى خالية عن التحريف والتصحيف * تنقر بالفضل
لصاحب الاصل المنيق * لازال مقصد لادباء الفضلاء ومنزل العلماء والبلغاء *
هذا وبالله التوفيق

تکلم رساله بسی دیباجه سی

اربابی عند نده معلوم اولدیغی اوزره هر بر لسانده تکلم اولسانی بیلنلرایله صحبت و مکالمه یه متوقی اولوب مثلاً بر آدم حر
 نقدر عربی و فارسی او قیوب و او قوتسه اربابی ایله مکالمه ایدوب تحصیل ملکه ایتمینجه تکلمه مقتدر اولمیه جغی و لو علم
 قوتی ایله تکلم ایتسه بیلده اصول مکالمه یه توافی ایتمیه چکی اشکار در شمدی یه قدر عربی و فارسی پکت چوق کنا بلر
 تالیف اولنمش ایتسه ده مخصوصاً تکلم ایچون یا پلمش بر کنا به تصادق اولنمه مد یغندن هر سکاران لسان فارسی یه بره دیه
 عاجزانه اولمق وایلروده اختلاس وقت اولنور ایتسه ده از یاده توسیع و تفصیل قلنمق اوزره فارسی سوال و جواب
 اصولنده بر مکالمه رساله سی ترتیب و درت باب اوزره تبویب اولندی و بر متکلم ایله مخاطب فرض اولوب متکلمک
 فارسی اولدوق ایتدیکی سوال و خطابه س و مخاطبک کذلک فارسی ویردیگی جوابده ج حرفلری اشارت اولنورق
 مقابلنده اولان سطرلره دخی اهل ایرانک استعمالنه تطبیقاً ترکچه معنای لازمیلری یازیلوب بشقه بشقه لغتلرینی تفسیر
 و بیانندن صرف نظر اولندی و ایرانده حین ملاقاتده یکدیگره سلام و بر مک سنت سنیه سی مرعی ایتسه ده کوچک بیوکه
 و اکثری پیاده آتلوید و صاحبخانه اوطور دیغی حالده کلان مسافره سلام و بر مک و سلامی الآد دخی ینده سلام علیکم
 دیدرک مقابلده ایتمک و اصحاب برتبدن بولنان ذات تواضع مراد ایدر ایتسه مادوننی اولان شخصه سلامده مسابقت

ایلمک اصول لرندن اولوب ال ایله تمنا جاری اولمدیغندن اوطوردیغی حالده دخی رسم خوش امدی وسوال خاطر
اکثری انخاوسر فروایلمک مثللو اشارت وایما ایله ایفا اولنمق عادتلری اقتضاسند ندر ولسان فصیح بیان ترکی یه
اکثری عربی و فارسی و السنه سائره قارشمق مناسبتیله وسعت کامله کله رک انواع صور مستحسنه ایله افاده مرام و دزار
کونه تعییرات خوش ایتده ایله تبریک وقت و فتح مقدمه کلام ممکن اولوب بیاهی الفاظ ترکیه اصلیه دن استغنا حاصل
اولمشدر لکن لسان فارسی یه عربیدن ماعدالسان قارشمدیغندن ترکی قدر وسعت کله مدیکنه بنام کاله لر نده لغات
اصلیه و اصطلاحات قدیمه مرعیه لرندن عدول ممکن اولمیه رق اثنای ملاقاتلر نده ذکر ی سبقت ایتدیکی وجهله سلام
وانخاوسر فرو مثللو حالات ایله رسم ترکیبی اجسرا و بعض گونه تعییرات مخصوصه ایله استفسار حال ایدوب
مصاحبتله ابتدا ایدر لر اشبور ساله درت باب اوزره تبریب اولنوب باب اولته روز مره مستعمل اولان تعییرات
ایله ابتدا و مناسبت ایله اکثر لزومی لغتلر دخی تحریر و املا اولنمشدر و مطالعه اید نله علم اجمالی
حاصل اولمق اوزره باب ثانیده ایرانک احوال معالک و بلدان و کیفیت طرق
و مسافاتی بیان اولنوب باب ثلثلده السنه و کتابت و شعر و انشایه دائر معرفت لرندن
بحث اولنورق باب رابعده سوال و جواب اصولی تشرکله عدد و حسابه دائر
و سائر لغت شتی قید و املا اولنمشدر

باب اول

فارسی

ترکی

عربی

س

خوش آمدید صفا آوردید

ج

محبت شما کم نشود بخد مت شما

س

رسیدیم

احوال شما چه گونه است ملای ندارید

ج

الحمد لله از محبت شما اگر ملای هم بود

از رسیدن خدمت شما رفع شد

س

فاخوشی جسمانی ندارید

ج

الحمد لله از لطف شما

س

بنده را بکلی فراموش فرمودید

خوش کلد یکر صفا کلد یکر

دولتکزدانم اولسون خاکپایه کلمکله

تشرقی ایلدک

کیفی شریفکزنصلدرانشا الله برکدر یکر

یوقدر

الحمد لله سایه لطفکزده برکدر مز یوقدر

بالفرض اولسه بله خاکپایه کلمکله رفع

اولدی

وجود یکرزانشا الله صحت وعافیتده در

الحمد لله اثار لطفکزله

بنده کزی کلیا فراموش یورد یکر

جیشم بالسرو و الراحه * اهلا وسهلا ومرحبا

فلتدم دولتکم حضرنا لخدمتکم و تشرفنا

بتراب اقدامکم

کیفی مزاجکم الشریف انشا الله نکونون

خالین من الکدر

الحمد لله بطل لطفکم غیر مکدرین

وبالفرضیه لوکنامکدرین لزال

ذلک من مجینا لتراب اقدامکم

ان شاء الله یكون وجودکم بكل صحت وعافیه

الحمد لله من تاثير لطفکم بخیر

لقد نسیتم داعیکم بالکلیه

الحمد لله

ف

استغفر الله شهاکی از خاطر مافرا موش
خواهید شد

حقیقه من هم تقصیر دارم بخد مت شها
مشرق نشدم

استغفر الله قصور یعنی چه شها صاحب
اختیارید بنده خانه متعلق بشهاست

احوال مخدوم زاده هاجه کونه است
دعا کوی شها هستند

احوال برادر و والد خوش است
شها را دعا میگویند

عید شریف شها مبارک
شها را هم انشا الله این عید مبارک باشد

قدوم نورسیده مبارک باشد

ت

استغفر الله سز نرمان خاطر مزدن چقار
فراموش اول نورسکز

حقیقه بنده قصورم وار خد متکزل مشرف
اوله مدم یعنی خا کپا یکره کله مدم

استغفر الله قصور نه دیک سز صاحب
اختیار سکز بنده خانه سزه متعلقدر

مخدوم زاده لرت کفلی نصلدر
سزک دعا یکز در لر

برادر و والد کزک کفلی ایومیدر
سزه دعا ید ویر لر

عید شریف مبارک اولسون
سزه انشا الله بو عید مبارک اولور

نورسیده کزک قدومی مبارک اولسون

ع

استغفر الله بانی زمن بر حتم من فکر ناو
نسیناکم

حقیقه ان القصور من دایکم اذ مات شرفت
بخد متکم و ما امکنی ان احضر لرترب

استغفر الله ما معنی القصور انتم اصحاب
الاراد تو محلی یخصکم

کیف مزاج الاولاد مخا ذیمکم هل انه جید
هم داعون لکم

کیف حال الوالده و شقیقکم هل انهما بخیر
آخذان بالدعا لاجلکم

عیدکم الشریف فلیکن مبارکنا *
وهذا العید فلیکن ایضا مبارکنا علیکم انشا الله

مولودکم الجدید فلیکون قدومہ سعیدا

ف

ج خدا بشاهم انشا الله کرامت کند
 س منصب تازه شها مبارک
 ج انشا الله شهاهم بهنصب خوبی سر بلند
 میشود
 س خیلی وقت است شمارا ندیده بودم
 اشتیاق داشتم
 ج من هم دلم میخواستم بخد مت شها
 برسم از کم سعادت میسر نشد
 س مظنه در استانبول نبودید
 ج خیر جایی رفته بودم تازه آمدم
 س البته بمنزل خودتان پایین آمده اید
 ج منزل از خودم ندارم جایی مهمان شدم

ت

خدا سزده انشا الله کرم ایدر
 یکی منصبکرمبارک اولسون
 انشا الله سزده بر کوزل منصب ایلند
 سر بلند اولور سکر
 چوقه قندرسزی کورماش ایدم
 اشتیاقم وار ایدی
 بنهده کوکلم استردی خدمتکزه کلمه بی
 طالعزل کمدن میسر اولدی
 طمبه استانبولده دکل ایدی کر
 خیر بریره کشش ایدم یکی کلدیم
 البته کندی خانه کزه ایتش سکر در
 کندی قوناغم یوقدر بر بوده مسافر اولدم

ع

الله یهکم کذلک
 وظیفتمکم الجدیة فلنکن مبارکة
 واه نشا الله یکن لکم وظیفه حسنة البتی
 ترفع شانکم
 لی زمن لم انظرکم وکنت مشتاقا لکم جداً
 انا ایضاً کان قلبی یتشوقکم وانهال سو
 الحظلم یتیسرنصیب
 اظن انکم ماکنتم بالاستانة
 کلاً لقد کنتم فی مکان اخر والان قد
 رجعت
 من المعلوم انکم نزلتم بمنزلکم الخصوصی
 لیس لی منزل خاص بل انا مقیم فی احد
 الاماکن

ف

م هر ایه بنده خانه تشریف نیلورده جامی
دیگر رفتید

ج چون عیال و اولاد ما انجم منزل داشتند
ما هم لابد شدیم انجا پاییں آمدیم

س خانه از برای شما ضرور است چه خواهید
کرد

ج حالا میروم بیک خانه جستجو بکنم
میخرید یا کرایه میکنید

ج اگر ارزان میجویم میخرم والا کرایه میکنم

س خانه تیکه از برای شما ضرور است چند
اوقات داشته باشد کفایت میکند

ع اندرونی و بیرونی هفت اوقات داشته
باشد بس است

ث

نیچون بنده خانه کزی تشریف
ایشیوب بشقه محله کندیکز

چونکه عیال و اولاد مزاوراده ساکن اید یلار
بزده ناچار اوریاه نزول ایلدک

سزک ایچون بر قوناق لازمدر نه
یاهه جقسکز

شهدی کیدوب بر خانه ارایه جقم
صا تو نیی الورسکز کرایله می طوتار سکز

اگر اوجوز بولورسم الورم بولا مزسم کرایله
طوتارم

سزه لازم اولان خانه نک قاچ اوله سی
اولسه کفایت ایدر

ایچمورده دیشروده یدی اوله سی اولسه
کفایت ایدر

ع

لهاذا توجهتم لغير مکان وما شرفتم محکمکم
ها هنا

ج حيث لا مبال ولا اولاد کانوا هنا المنک
مقیمین لزم اکون معهم

قد یلزم لکم محل فماتصنعون

لأن انا اذهب وانظر لی بیتا
هل تشترونه او تستاجرونه

ان رأیته بشین قلیل فاشتریه ولا فاستکری

س ملی کم اوصه یجب ان یکون البیست
محتویا حتی یکون کافیا

امن وجذب بالداخل والخارج سبع اوص
فیکفی

ف

من یکنخانه سراغ دام بجبهت شعا کرایه
بکنم

بسیار خوب حالا میروم و می بینم
حالا نمیشود انشا الله فردا

من اکنون میروم فردا نتوانم بیایم

شب اینجا بمانید

امشب نمیشود شب دیگر نمی آیم
چرا میشود مگر از جایی وعده گرفتند
شمارا

بلی بیکى از دوستان و هذه دادم کنه
امشب می آیم

حالا هرزود است گجا میروید
کار دیگر هم دارم زود باید بروم

ث

بن برخانه بیلورم سزک ایچون استکرا
ایده یم

پکت کوزل شهدی کیده لم و کوره یم
شهدی اولماز انشا الله یارین

بن شهدی کیدرم یارین کله سم

کیجه بوراده قالیکز

بو کیجه اولمز بشقه کیجه کلورم
نیچون اولمز مکر بریر سزدن وعده مسی
الدیلر

اوت احبادن برینه بو کیجه کلورم دیو
سوزو یردم

شهدی پکت تیز در نره ید کید یورسکز
بشقه ایشمده وار تیز کیم کلکم لازمدر

ع

انا اعرف بیتا فاستاجرکم

مناسب جدا فلان نذهب ونظره

الان غیر ممکن ان ها الله نه ارغد

انا الان متوجه ونهار غدا اقدر علی
المجی

ابقوا عندنا هکذا الیله

هکذا الیله لا یمکن وانما الیله اخری سانجی
لماذا لا یمکن هل انکم اعطیتسم قولا فی
محل ما

نعم لقد اعطیت قولا لاحد الا خباب
بالحضور لعنده فی هذا المساء

الوقت یا کر فاین تذهبون

لی شغل آخر فیتقضى ان اتوجه الیه بسرعة

ف

چه کار دارید و کجا خواهید رفت
اول بمسجد میروم تا نماز عصر را بگذارم

س
ج

شما باید اول بحمام بروید تا از خستگی
راه در آیید

س

صبح بحمام رفتم
نماز را اینجا بگذار

ج
س

وضو ندارم
افتابہ پیارند دست نماز بگیرد
من آب کرم میخوام

ج
س

آن هم هست بگویم بسیارند
که می آرد نوکرها اینجا نیستند
جایی رفتند حالا می آیند

س
ج
س

تا آنها بیایند من یکت گردش کنم

ج

ت

نه ایشکزار و نه ریه کیده جکسکز
اول مسجده کیدرم ایکندی نمازی ادا
ایتمکه

یول یورغولغنی چقارمق ایچون سزه
ابتدا حمامه کتمک لازمدر

صباحلین حمامه کتدم
نمازی بوراده ادا ایله

ابدستم بوق

ابریق کتورسونلور آبدست آلیکز
بن سجاج صواستم

اوده وار سولیم کتورسونلر
کیم کتور او شاقلر بوراده یوقدر
بریره کتدی لر شمدی کلورلر

انلر کلنجه قدرین دولاشدیم

ع

ماهی المصاححه وال این تذهبون
یلزم اذهب اولال الجامع لاجل صلوة
الصر

ینبغی تذهبون قبلال الحمام لاجل
الراحه من تعب الطريق

لقد ذهبت صباحاً ال الحمام
فاقيموا الصلاة هاهنا

انا لست متوضياً

فليحضروا الابریق لتوضوا
أريد مأسختاً

فهذا ایضاً موجود اقول لکی یحضره
الخدم ليسوا بموجودین فمن یحضر المآ
قد ذهبوا الالمحل ولان یرجعون

ادور قلیلا لیسما یرجعون

ف

س یکدمی صبر بفرمایید من هم می آیم
 ج شما زحمت مکشید بجای خود تان
 س باشد
 چر آنرفته دم در مطلید
 ج کفشیم بیدان نیست
 س چرا چه طور شده است
 ج نمیدانم وقت آمدن بکفشکن گندم
 س حالا نیست
 ج موزه مرا ببینید
 س خیر مال خودم را یکی برده بود حالا آورد
 س پر دور نروید
 ج خیر نمیروم از سر کوجه بر میگردم

ت

بر از یجف صبر بیور یگز بنده کلیورم
 س زحمت چکمه یگز کندی یر یکزده
 چطور یگز
 نیچون کتمیوب قیودینده مغل سز
 یعنی طور بیور سز
 ایاق قابلمرم یوقدر
 نیچون یوق نه اولمشدر
 بلمیورم کلدیکم وقت پابو جلقده چقاردم
 بشمدی یوقدو
 بنم چزمه می کیگز
 خیر کندیمک کینی بوی کتور مشش
 ایدی شمدی کتوردی
 چوق اوزاق کتمییکز
 خیر کتم کوشه بلشدن دونرم

ع

اصبر قلیلا سار جمع عاجلا
 لا تتبعوا سرکم ابغوا منکم
 لماذا لاتذهبون وتجلسون عند البوابه
 ليس لي جذآ
 لماذا لا يوجد وماذا اصاب بخفك
 لا اعلم حينما جئت شلحتني العبد والان
 ماهو باين
 البسوا جزمتي
 لا ان خفي وجدته وقد كان اخلك واحد
 فالان احضره
 لاتذهبوا بعيدا
 كلا فقط الى قرب الزوايد وارجع

ف

اینک بجهای آمدند بیایید و وضو بگیرید
 مس
 من خردم اینجاست نماز گرفتم
 ج
 از شیر آب نمی آمد چه کردید
 مس
 از اندرون یکقدری آب دادند
 ج
 جانماز حاضر است بیایید
 مس
 من اینجا نماز کردم جانماز را تا کنند
 ج
 قالان میل دارید
 مس
 چرا گرمی آرند بد نمیشود
 ج
 بالاخانه تشریف نمی آرید
 مس
 دم در خواهم نشست
 ج
 بگویم فرش کنند
 مس
 یک صندالی بگزیند پس است
 ج
 اگر می خواهید قهوه بپزند
 مس

ث

اشته او شاق لرگدیلر کلکز آبدست آیکز
 بن کندم بوراده آبدست آلدن
 موصلقدن صوکلیموردی نه یاهدیکز
 ایچرودن بر مقدار صویردیلز
 سجاده حاضر در کلکز
 بن بوراده نمازی قیلدم سجاده یسی
 دوشور سونلر
 ناریکله یه میلکز وارمی
 نیچون میلم یوق اگر کتور لر سه فنا اولمز
 یوقار او طه یه تشریف ایتمز میسکز
 قپودینده او توره جنم
 سولیم دوشه سونلر
 بر صندالیه قوسونلر یتشور
 اگر استرسکز قهوه پشور سونلر

ع

هوذا الخدم قد حضروا تفضّل توفّأ
 قد توصیت هاهنا
 لم یأت المآمن الحنفیه فکفی منعم
 قد اعطونی من داخل ما یکفینی من المآ
 السجاده می حاضره فتفضلوا
 لقد صلیت فلیرفعوا السجاده
 هل لکم میل لارکیل
 ولماذا لا ان کان یحضرونها فلا یلس
 لا تشریفون لالوجه الفوقیه (العلیا)
 ارید ان اجلس عند البوابه
 اقول لهم ان یفرشوا
 فلیضعوا کرسیا فانه یکفی
 ان کتتم تربیدن ایعملون قهوه

ف

چ قهوه خوشم نمی آید چای بپزند
س چای را حاضر کردند بسیارند
چ زود بیارند تا سرد نشود و شیر بنیشکم باشد
س قند را شما خودتان بپندازید
ت قدری آب لیمون هم بریزند
س لیمون هست بدست خودت بیفشار
ت پیرید و بدادند
س بنده سوای شیر توی چای چیز دیسکر
نریزم
چ بسیار خوب من هم باشیر میخورم
س اگر بقضامیل دارید حاضر است
چ ماخیر امروز نه ارادیر خوردم
س شام را کی بیارند

ت

قهوه خوشه کلمز چای پشور سونلر
چایی حاضر لدیلر کتور سونلر
چاپوق کتور سونلر صوغومسون و طادی
از اولسون
شکری سز کند یکنز قویکنز
بر مقدار لیمون صویده قاتسونلر
لیمون وارد کردند الیکزله صقیکنز
کسوب ویرسونلر
بنده کز سوددن غیری چایک ایچنه
بشقه شی قویمام
چوق کوزل بنده سودایله ایچرم
اگر طعامه میلکنز و ارایسه حاضر در
شمدی استهم بوکون طهر طعامن کچ یدم
اخشام طعامنی نرمان کتور سونلر

ع

انا لا انبسطمن القهوه فلیعملوا جای
قده یاوا الجای ایحضرونه
فلیحضروه حالا کلیلا یبرد ولیکن حلوه
قلیلاً
انتم ضعوا السكر
فلیضعوا قلیلاً من صیر الیمون
الیمون حاضر فانتهم اعصروه
فلیقطعوا و یجیوا به
انا لا اصنع شیائی السجای غیر الحلیب
مناسب جدأ و انا اشر به ممزجاً بالحلیب
اذا کان لکم قابلیة للا کل فهو حاضر
لان لا ارید لانی الیوم تغذیت بعد الظهر
متی ترغبون حضور العشاء

ف

یک ساعت از غروب گذشته بسیارند

حالا ساعت چند است

بغروب دو ساعت و نیم مانده است

ساعت شما تندی است

ساعت من تند نمیرود کاه است کند باشد

بنده چنان گمان میبرم که شما دیشب

ساعت را کوک نکردید

اگر کوک نکرده بود می حالا نمیرفت

می ماند

طعام را آوردند سر میز می نشینید یسار

خواب چه میخورد

ث

بر ساعت غروب که پنج کتور سونلر یعنی

ساعت برده کتور سونلر

شمدی ساعت قاچدر

غروب به ایکی بجهق ساعت قالمشدر یعنی

ساعت طغوز بجهقه در

سزک ساعت کزایلرودر

بنم ساعت ایلر و کتمز احتمالدر کیر و قاله

بنده کز او یله طن ایدر مکه سزدون کیجه

ساعتی قورمدیکز

اگر قورماش اولیدم شمدی ایشلمسز

طورردی

طعامی کتوردیلر ماسایه می اوتوررسکز

یعنی ماسا اوزرنده می یا خود طابله ده

می یرسکز

ع

الساعة واحدة بعد المغرب

کم الساعة لان

تسعه ونص ای باقی ساعتان ونص

للمغرب

ساعتکم متبقة

ساعتی لا تسبق وربما تقصر

انا هكذا اظن انكم ما دورتموها امس مساء

لو كنت ما دورتها لكانت واقفة لان

لا تشتغل

قد جاءوا بالطعام فهل ترغبون الجالس

على السفرة او تاكون على المائدة

ف

سفره از همه بهتر در ایران بیشتر چینی
میخورند

در بین قضا میوه خوردن عادت دارید

خیر در ایران میوه با قضا نمی خورند

شما کم بخورید بگویم خربزه دهند و اند پاره
کنند و انکور هم بیارند

اگر میخواهید سیب و گلانی و بد هم
بجویند و بیارند

آلبالو دید انمیشود

تازه اش خیر و قش گذشته است اگر
خشکش میخواهید کیلاس و توت هم
هست با هم بیارند

بنده که دکان میوه فروشی ندارم این قدر
میوه را چه بکنم

ج

س

ج

س

ج

س

ج

س

ث

سفره هپسندن ایوا یا رانده ده اکثری بویله
یرلر

انتهای طعمه میوه یکمک عادت کنیزمیدر

خیر ایوانده طعمه ایله میوه یمزلر

سزازیکنز سولیم قاون وقاریوز کسونلر
واوزمه کتور سونلر

اگراسترسکزالما و امرو دوا یوا ده بولسونلر
کتور سونلر

وشنه بولنمز می

تازه سی خیز بولنمز وقتی که مشدر اگر
قورسنی استرسکز کراز و دوده واردر
برابر کتور سونلر

بنده کرک مناود کانم یوق یا بوقسدر
میوه یی نه پیایم

ع

السفرة احسن وفي بلاد العجم اكثر هم
هكذا ياكلون

هل انكم عادة تاكلون الفاكه مع الطعام

لا في بلاد العجم ليس لهم عادة هكذا

انتم تاكلون قليلا فاقول لهم ان يكسروا
البطيخ الاخضر والاصفر ويحضروا عنباً

وان كنتم تحبون التفاح والنجاص
والفسر جل فليحضروه

الا يوجد كرز اخضر

لا يوجد لان الوقت مضى فان كنتم
تريدون من السكر والتوت
فيحضروا نهها سوية

ليس عندي دكان خضري فماذا اصنع
بكل هذه الفاكه

ف

ج روی سفره بگذرند باشد اگر مانی خوریم
 بچه ها میخورند
 از برای آنها احتیاط باید کرد تا نا
 خوش نشوند
 س آب استانبول کو راست مترس
 ج چنین است ولیک آب و هوای اینجا
 بمن سازش نکرد
 س چه نوع قضا میخواید پیش شما بگذرند
 ج هم کدامکه خفیف است وزود تحلیل
 می رود انرا میخوام
 س از شیرینیهام بخورید و افشیره هارام میل
 بفرمایید خصوصاً افشیره لیمون
 و افشیره آب غوره از برای نشان دادن
 حرارت بسیار خوبست

ت

سفره اوستنه قویسونلر طور سون اکرب-ز
 بهزایسک او شاقلر برلر
 انلرایچونده احتیاط لازمدر که کیفسز
 اولمیلر
 استانبولک صوبی هاضمدر قورقمه
 بویله درلگن بورانک آب و هواسی
 بکایرامدی
 نه درلویمک استرسکزا و یکیزه قویسونلر
 هر قنغیسی خفیف و تیز هضم اولور ایسه
 انی استرم
 طاتولرد نده ییکیز و شربتله میل بیوریکز
 خصوصاً لیمون شربتی
 و قورق شربتی حرارت با صدر مق
 ایچون چوق کوزلدر

ع

فلیضعوها علی السفرة و اذالم ناکل فالخدم
 یا کلون و لازم نلاحظ صحتهم کیلا
 یمرضون
 ما آلاستانه هاضم فلا تخف
 حقیق ذلک لکن الماء والهواء هنا
 لا یلایان صحتی
 ای طعام ترغبون ان ینوضع قد امکم
 الطعام الخفیف والمنهضم حالاً فاریده
 تفضلوا کما وس المحلیات والا شربه
 خصوصاً شراب الیمون والحصرم
 اللذان یطیفان الحرارة جیداً

ف

دیکر سیر شدیم هیچ چیز نهی خواهم
سفره بردارند

اگر از مکيفات بجیزی معتادید بیاروند

خیر سابقا استعمال میشد لیکن چندیست
متروک است

من هم مدتیست موقوف کردم

خوب کرده اید بخلاف شرع انور است

شر بتدار بستنی ساخته است رغبت

دارید بیارند

سواى بخماست هر کدام نوع بستنی که

باشد میخورم

هوا تار یک شد شمعدان بیارند

چراغ ضرور نیست ماهتاب است

ت

ارتق طویندق هیچ برشی است میسر

سفره بی قالد رسونلر

اگر مکيفاتندن برشی معتاد یکز ايسه

کتور سونلر

خیر سابقده استعمال اولنور ایدی لیکن

نیجه زماندر متروکدر

بنده برمد تدر بر اقدم

کوزل ایتیش سکز شرع انور کت خلا فیدر

کیلارجی طوکدر مه یاپمشدر رغبتکسزوار

ایسه کتور سونلر

یوغرت طوکدر مه سندن بشقه هر قنغسی

در لوطوکدر مه اولور ايسه یرم

هوا قرانلق اولدی شمعدان کتور سونلر

موم لازم دکل مهتابدر

ع

لقد شعبنا ولا نريد شيئا فلترفع السفرة

ان كان لكم عادة ببعض المكيفات

فليحضره

في السابق كان مستعملا ولكن منذ مدة

مستظيلة قد تركت

وانا ايضا من مدة قد تركته

حسنا فعلمت لانه مخالف للشرع الانور

ان الكيلارجى قد صنع بوزة فان حسن

لكى يحضرها

غير بوزة الحليب اى بوزة كانت آكل منها

لقد صار الوقت معتم هل ياتون بقبس

حيث ضوا القمر فلا يلزم شمعده

ف

س بیارند و روشن نکنند
 ج در پایش کله کیر هم بگذرند
 س اسباب چایی راهم اینجا اوردم
 ج خوب کردید صبح پیش از آمدن
 شما درست بکنم
 س اگر خوابتان می آید رخت خواب
 بیارند
 ج رخت خواب را بیارند و ببیند از ندهد و وقت
 که بخوام خواهم خوابید
 س هوا سرد است اگر ضرور است دو کاف
 بیارند
 ج خیر من پوشن خود را خوردم یکی
 کفایت میکند
 س نئی او طاق منقال هم بگذرند

ث

کتورسونلرده یا قهاسونلر
 دینده موم مقرر اصدیه قویسونلر
 جای طاقینیده بورایه کتوردم
 کوزل ایتدی کز صبا حلین سز کله سزدن
 مقدم حاضر ایدیم
 اگر اویقو کز کلو رایسه یتقی طاقمسی
 کتورسونلر
 یتاغی کتورسونلرو پاپسونلر هر نه وقت
 استرسم او یورم
 هوا صوقدرا کر لازم ایسه ایکی بورغمان
 کتورسونلر
 خیر بن کندی کیه جکمی ایجدم بری
 کفایت ایدر
 او طه ایچنه منقاده قویسونلر

ع

فلیحضروها غیر مشعولة
 و علی قاعدة الشمعدان فلیضعوا مقص
 لقد احضرت آلة الهجای
 قد صنعتهم حسنا و صبا حلین ان تحضروا
 یكون الهجای حاضرا
 ان كان النعاس جاکم فلیحضروا الفرشه
 فلیحضروها و یصلحوها حینما ارید انام
 ان الهوا بارد فان كان لازم لیا تنسوا
 بلحافین
 لالقد شربت ما یدفیننی فلحافی واحد
 یکفیننی
 ویضعوا ایضافى لاودة کانونا

ف

بسیار خوب گاه است برخیزم و قلیان

بکشم

در بخاری هم آتش هست

آتش بخاری مصرف ندارد همه خاکستر

شده است

انبور را پهلوی منقال گذاشتم

درست نکه کنید ز کال بونداشته باشد

صبح کی بر میخیزید

هوا روشن نشده پامیشوم

چرا زود بر میخیزید مگر جایی خواهید

رفت

بسلی بشکار میروم امشب زیاد نباید

نشست

بسیار خوب چه وقت سوار می شوید

ج

س

ج

س

ج

س

ج

س

ج

س

ت

پکت کوزل احتیال در القوب نار کیسله

ایچرم

اوجا قده آتش وارد

اوجا غک آتشی ایشدیرا مزیتون کل

اولشدر

ماشایی منقالتک یانه قویدم

رابطه لوبایقیز کمورک ققوسی اولسون

مباحلین نرمان قالقار سکز

هوا ید نلق اولدن قالقارم

نیچون چابوق قالقار سکز مکر بر بر می

کید جکسکز

اوت یارین آوه کیده جکم بو کیجه چوق

اوتور مق لازم دکل

پکت کوزل نوقت سوار اولور سکز

ع

مناسب جد الر بما قوم فاشرب نار کیله

یوجد فی الكانون نار

نار الكانون لا تنفع لشي لا نها قد صارت

رماذا

الملقط قد وضعت بجانب المنقل

احترسوا حتی لا تكون رائحة اللحم

صباحا ای وقت تستيقظون

قبل انبلاج الفجر

لماذا تعجلون بالقيام هل تریبسون

الذهاب الى مکان

نعم فی الغدا ذهب الى الصيد و بهذه

اللیله لا یلزم ان نطیل السهر

حسن جدا ای وقت تریبون

ف

شکیر سوار میشوم
هوا بسیار سردست چرا شکیر میکنید
اگر شکیر نکنم فردا بشکارگاه نمیرسم

ج
س
ع

چه شکار میکنید

س

آه شکار میکنم

ج

باتازی یا تفنگت

س

خیر تازی همراه میرم

ج

اگر خدمتی هست بفرمایید بندگی بکنم

س

لطف دارید اگر زحمت نباشد عوض کنم

ج

منت دارم هر چه بفرمایید از آن قرار رفتار
کنم

س

ت

کیچه دن سوار اولورم
هوا چوق صوقدر نیچون کیچه دن سوار
اگر کیچه دن کتمزسم یارین شکار محلنه

واره م

نه اولار سکز

جیلان اولارم

تازی ایله می تفنگت ایله می

خیر تفنگت ایله دکل برابر تازی کوتوررم

اگر بنده کزه کوره بر خدمت واریسه امیر

بیوریکز

لطف بیورر سزا کرسزه زحمت اولمزا یسه

افاده ایده یم

جانمه منت هر نه بیورر ایه کز اولوجهله

حرکت ایدرم

ت

ت

ع

سار کب لیلأ
الهوا شدید البرد فلما ذاتسیرون لیلأ
ان کنت لا اذ هب صبا حافلا یکنی
نهار غدا الوصول لمحل الصيد

ماذا تصیدون

اتصید غزلانأ

أصیاد بالکلب ام بالبارودة

لیس بالبارودة قد احضرت معی کلبأ

ان کان یوجد لی خدمة فامروا

ادام الله لطفکم فسافیدکم ان کان لایصیر

لکم ثقله

یا حبذا وکلما تامرون بدفانی مطیع له

ف

اول زین دار را احضار و سفارش کنید
 چه سفارش کنم
 بگریید زین و بر کهارا و اراسی بکند
 اگر گسسته و شکسته و بسته داشته باشد
 تعمیر و مرمت کند
 مکرزین و برکهای شما کهنه است
 خیر کهنه نیست ولیک تازه از راه امدم
 احتیاط لازم است
 شما کدام اسب را سوار میشوید
 هر کدام که رهاور را احش خوب باشد انرا
 سوار میشوم
 بنده یک اسب دارم بسیار خوش راه
 و آرام است و هرگز سکندری نمیخورد
 انرا سوار بشوید راحت میکنید

ج

س

ج

س

ج

س

ج

س

ت

ابتدا ساسی چاغروب سپارش اید یکنز
 نه سپارش ایده یم
 سولیکزاکرو طاقملره دقت ایتسون
 اگر اولمش و قریلوب بوزلمش و ارایسه
 تعمیر و مرمت ایتسون
 مکر اتلرکزکث اگر و سائر طاقملری اسکید
 خیر اسکی دکلدرو لیکن یکی یولدن
 گلدیکمدن احتیاط لازمدر
 سزقنغی اته سوار اولور سز
 هر قنغیسی رهوان و یولی ایوایسه اکا سوار
 اولورم
 بنده کزده برات و ارغایت یولی ایو
 ویواشدرو اصلا قایمسی و تو که زمیسی
 یوقدر اکا سوار اولکز راحت ایدرسز

ع

اولاً استدح السایس و و صیه
 ماذا انبه علیه
 قل له ان یفحص و ینظر جیداً بالسیرج
 والطا قم ان کانوا مکسرین او معکسین
 فلیصلحهم
 فاذا کل کسوة خیو لکم هی عتیقه
 لیست عتیقه و لکن حیث یکون مسروری
 بطریق لا عرفه فیلزم الاحتراس والتوقی
 علی جواد ترکیبون
 ما کان رهواناً و مشیه جیداً فاریکه
 اناعندی حصان مشیه حسن و هـ
 و لایصفی ابدار کبوة فترتاحون

ف

این چه گونه میشود اسبهای شاه
خام اند چرا که در ایام غل خورند
نگردانیدند

خبر همچنین نیست من قدش گزده
بودم که در وقت سبز خوردن اسبهای
سواری مرا هر روز بگردانند

مال من و شما توفیرند ادر فردا کدام را که
دل میخواست دسر میشوم

اگر فردا باران باشد باز بشکار میروید

چرا نمیروم من از خدا میخواهم که فردا
بارش باشد

ت

بوصل اوله بلیور سزک اتلریکز بتون
خامدر لر نیچونکه چایسرید یکی
وقتله کز درمدیلر

خیر بویله دکلدر یعنی خام دکلدر لر بن
تنبیه ایتیشیدم که چایسرید کلری
وقت بنم بنک حیوانلریمی هر کون
کز درسونلر

سنگله بنم مالک فرقی یوقدر یارین هر
قنفسنی جانم استرسه اکا سوار اولورم

اگر یارین یغور اولور سهینه آوه کیدر میسر

نیچون کتم بن اللهدن استرمکه یارین
یاغش اولسون

ع

وکیف یکون ذلک مع ان خیلکم جحوشه
و غیر مروضة قط و حینما کانت فی الربیع
ماروضوها

لیست هی غیر مروضة کما تزعمون اذانی
قد نبهت وقت الربیع بان کل یوم
یطبعون الخیول الشی تکون او کوبی

لایوجد فرقی فیما بین الذی یخصکم
و بین الذی یخصنی غدا اربکب
الحصان الذی یجی علی کیفی
اذا نزل المطر نهار غد یهل تتوجهن الی
الصید

فلماذا لا اتوجهوا نا اطلب مسن الله ان
یکون مظر

ف

س از باران بشماچه فائده
 ج چون زمین گل میشود اهوان نمیتوانند
 بدون سدسکهای شکاری از عقبشان
 زود میرسند
 س برف باشد چه کونه
 ج ان هم خوبست خصوصاً در روزهای
 برف شکار کبک بسیار لذت دارد
 س مارا هم همراه شکار ببرید
 ج خیر زحمت میکشید شمارا نمی‌زم
 س مارا نمی‌برد پس بچه کار می‌ویسند
 بمضمون این فرد

ت

یغور دن سزه نه فائده
 برچامورا ولور جیلا نلر قاجده میوب
 او کلبیری ار قه لرندن چاپوق یتشور لور
 قارا ولور سه نصل
 اوده کوزلدر خصوصاً قارلی کونلرده
 کللیک اوی پک صفالودر
 بزیده برابراوه کتور یکز
 خیر زحمت چکر سز سزی کوتورم
 بزى کتور میه چک اولدیغکیز حالده آوه
 کیدوب نه پایه جق سکر بوب سیت
 مصبونی اوزره

ع

ماذا تستفیدون من المطر
 لان الارض تصیر موحلة والغـزلان
 لا یقـدرون علی الـهرب فکلاب الـصید
 یمسکـوهم حالاً
 واذا صار الثلج
 فذا کم حسن اذان فی ایام الثلج صید
 الجمال یفرح جداً
 خذونا ایضاً معکم الـصید
 یصیرکم ثقله فلا آخذکم
 ان کتم لا تصحبونا معکم فماذا تصنعون
 بذها بکم الـصید حسب مضمون
 الیـت لا تـی

بیت

سحر آمدم بکویت بشکار رفته بودی
تو که سگ نبرده بودی بچه کار رفته بودی

سحر کو یکم کلددم آوه کنمش ایدک
سنکه برابر کلب کو تور مامش ایدک آوه نیه کنمش ایدک

حَضْرَتُنا دَاوُدُكُمْ سَحْرًا فَعَالُوا * مَضَى لِلصَّيْدِ فَاسْتَوْجِبْتَ عَنِّي
اِذَا كُنْتُمْ تُوجِبْتُمْ لِلصَّيْدِ * لِمَاذَا تَذْهَبُونَ بغيرِ كَلْبٍ

این بیت را بسیار مناسب مقام خواندید
شماراهم میبرم

من هم امشب سرگاری در اسباب
سواری بکنم

ببینم فردا چه گونه میشود
خوابم گرفت دیگر من به او طاغ خسوم

میروم
در را پیش کنسید که کس نیاید

بوییتی پک مقامه مناسب او قودیکز
سزیده برابر کو تور یرم

بنده بویکجه ات طاقملرینک تسویه سنه
دائرا یشلریمی کوره یرم

کوره لم یارین نصل اولور
بنی او بقوباصدی ارتق کنذی او طمه

کیدہ یورم
قوی چکک که کمسه کلمسون

حيث انكم قد قلتم هذا البيت بمجمله فانا
اصحبكم معي

انا بهلك الليلة اعنني فيما يخص تسوية أهبة
الحصان

فلننظر غدا كفي يصير
لقد جاني النعاس فانا اذهب الى الالودة

اغلق الباب حتى لايجي احد

ف

صبح شد بیدار نمیشوید
 من خیلی وقت است بیدار شدم
 تنهاد نشان تنک نشد
 کتاب میخواندم قاعده من چنین است
 هر شب دوسه ساعت بطلوع آفتاب
 منده بیدار میشوم کتاب میخوانم
 از کتاب خواندن سیر نمیشوید
 استغفر الله آدم هیچ از کتاب خواندن
 سیر میشود مگر جاهلانیکه
 از مطالعه کتاب لذت نبرده باشد آنها
 اوقات خودشانرا
 بجفتن کشتن و بازی کردن و غیث
 کردن میگذارند
 خصوصاً اکثری از ایشان بنوعی مبتلا

س
 ج
 س
 ج
 س
 ج

ت

صبح اولدی او یانهز میسکز
 بن چوق و قدر او یانه لی
 تنها جانکز صقلمدیمی
 کتاب او قوردم بنم قاعده من بویله در
 هر کیجه طلوع آفتاب ایکی اوچ ساعت
 قاله او یانهز کتاب او قوردم
 کتاب او قومادن اوصانهز میسکز
 استغفر الله آدم هیچ کتاب او قومادن
 اوصانهز می مکرشول جاهل لکره
 کتاب مطالعه سندن لذت المامش
 اوله لر انلرو قتلرینی
 لغویات سویلمک و اوبون اوینامق
 وغیث ایتمک ایله کچور لر
 حصصاً انلرک اکثریسی ایکی شیء مبتلا

ع

لقد صار الصباح أفما تفيقون
 لي زمان وانصاح
 لا تضجرون من الوحدة
 كنت اقرى كتاباً وطريقتي هي هكذا في
 كل يوم قبل بزوغ الشمس بساعتين
 ثلاثة افيق واقرأ
 لا تضجرون من قراءة الكتب
 استغفر الله هل يضجر من قراءة الكتب لا
 الجاهلون الذين ليس لهم لذّة بمطالعة
 الكتب الذين يقطعون وقتهم بالهزؤ
 واللعب والتكلم بالنميمة وعلى
 الخصوص ان اكثرهم مبتلون بشيئين
 اثنيهما مانعين لا كنساب الكمالات

ف

مستند که هر دو مانع اکتساب کمالات
بفرمایید آن دو چیز را ما هم بدانیم
چ این مشهور است یکی شرب العشیات
و آن دیگر نوم الغدیات
یعنی اول شبهارا بعشرت و سحرهارا
بخواب غفلت گذرانیدن
س خوب فرمودید و راست گفتید حرف شما
بمن اثر کرد
بعد ازین این قاعده را من هم عادت
خواهم کرد
چ این هم شرط دار و چون ما هانوکرمستقیم
موظف و هر یکی مان
از طرف دولت علیه مأمور بکاری شده ایم
اول لازم است که

ت

در لری که ایکی سیده مانع اکتساب
بیوریکز او ایکی شیئی بزده بله لم
بو مشهور در بری شرب العشیات و او
بری نوم الغدیات
یعنی اخشاملری عشرت ایلده و سحرلری
خواب غفلت ایلده کچورمک
کوزل بیوردیکز و طوغری سوبلدیکسز
سزک سوزیکز بکا تاثیر ایلدی
بوند نصکرة بسوقاعده یسی بنده عادت
ایده جگم
بو نکده شرطنی وارد چونکه بزلر موظف
بنده لر زوهر بریمز
طرف دولت علیه دن بسررایشه مأمور
اولمشردرا بتدالازمدرکه

ع

تفضلوا و افهمونا هذین الشیئین
هما مشهوران احدهما شرب العشیات
والاخر نوم الغدوات یعنی یقضون
المساء بالعشیزة والمزاج والصباح بنوم
الغفلة
حسنا افدتم وبالواقع نکلتم فکلامکم
قد اثر بی ومنذ الان وصاعداً ساتبع
هذه القاعدة
وهذا ایضاً لشروط حیث انا نحن
اصحاب وطفقة وکل مناله مأموریه من
طرف الدولة العلیة فالأی بنفسی ان
نطلع من حق نلک الوطفقة وبعده

ف

از عهدۀ آن کار برایم بعد از آن اگر فرصت شود و دوستان خالی شود آن وقت بخواندن و نوشتن مشغول بشویم اگر شما مأمور بکاری نیستید و وجه معاشتان هم پابرجاست دیگر بزوار صبح تا شام و از شام تا صبح

کتاب بخوان و هنر بیاموز و معرفت پیدا شما امشب کتاب را کجا پیدا کردید در اوطاع نبود نزد خود یک جنک بود بسان نگاه میکردم من آمدم شمارا در تار یکی یافتیم چه طور کتاب میخواندید

س

ج

س

ت

او ایشک عهدۀ سندن کلام اند نصکره اگر فرصت اولورو الیمز بوش قالور ایشه اوزمان او قومغویاز مغه مشغول اوله لم اگر سز بر ایشه مأمور دکل ایشه کز و وجه معاشکزاویغون ایشه ارتق گیت صبا حدن اخشامه قدر و اخشامدن صبا حد قدر

کتاب او قوهنر او کسرن و معرفت پیدا سز بویکجه کتابی نره ده پیدا ایتد کز اوده ده یو غیدی گندی یا نه ده بر مجموعده و ارایدی اگا نظیر ایدردم بن کلدن سزی قرا نلقده بولدم نصیل کتاب او قویه یلوردیکز

ع

ان وجد فرصة و خلونا من الشغل حينئذ نعتنى بالكتابة والقراءة فان كنتم لستم متعلقين بأمور يقو معاشكم كافي اذهبوا اذا من الصباح لحد المساء من المساء الى الصباح أقرأوا وتعلموا صنعاً وحصلوا معرفة

فی هذا الليل کیف وجدتم الكتاب لانه لم یکن ایضاً فی البيت کان مندی مجموعی و کنت انظر به حينما حضرت قد وجدتمکم فی الظلمة فکیف کنتم تقدر و ان تقرؤا

ف

پیش از تشریف آوردن شما خواستم
سر شمع را بکیرم
از قضا شمع را خاموش کردم دیگر بروشن
کردنش نپرداختم
بسیار زود برخواسته اید مگر خوابتان
نبرده بود
بجهت تبدیل مکان قدری بی خوابی
کشیدم

ج

س

ج

س

ج

س

ج

ان شاء الله نه جاییدید
جاییدن کجا عرق کردم
هوا خنک بود من سرما خورده ام
احتمال است روزه خوابیده اید

ت

سز تشریف آیت مزدن مقدم موم مکت
باشنی آلف استدم
از قضا مومی سوندردم اوتق یا قه ییم
دیدم
پک ارکن قالقمش سکر یو خسه
او یو یامد یکز می
تبدیل مکان جهتیل — بر مقدار
او یقوو سزلق چکدم یعنی یریمی
یادیر غادم
ان شاء الله او شومد یکز
او شو مکت نرده ترلدم بله
هواسرین اولدیغندن بن صوغوق آلمش
احتمال اوستی اچق او یومش سکر در
یعنی اوستو کزه برشی اور تمامش سکر در

ع

قبل ما شرفتم اردت ان اقصر راس
الشمع دفکانت تنطفی وما افتکرت
بعد ان اشعلها
هل صحیتم با کرا ام مار قد تم
حيث قد غیرت المكان فتقلقت قليلاً
ان شاء الله ما تکنونون بردتم
کیف یکنون البرد مع انی عرفت
انا قد بردت نظر البرودة الهوا
لربها تکنونون نعمت بدون غطا و مکشفین

س	ف	ت	ع
س	نهار قالیان میخورد از برای شعابیارند	قهوه‌الشی پرایسه کز کتور سونلر	ان کتیم ترغبون فلیحضروا الترویقة
ج	خیر نمیخورم زحمت زیاد دادم مرخص	خیر یم سزی پکت تعجیز ایتدم ارتق	لا لقد اتعبت سرکم فان حسن لدیکم
س	میشوم و میروم	رخصت و یریکز کیده یم	اتوجه
س	مشرف فرمودید	مشرف بیوردیکز یعنی بر کجه سزی	لقد شرفتمونا * انستم و شرفتم *
ج	خدا حافظ شما	معنون ایتدیکز	الله یحفظکم
ج	لطیف شما زیاد	الله امانت اولیکز یعنی اللهم	الله یرید لطفکم
		اصمار لدق	
		لطفک ز زیاد و اولسون	

*(باب ثانی) *

س	چند سال است کجا تشریف داشتید	قاچیلدر نره‌یی تشریف ایتمش ایدیکز	این کتیم منذ کم سنه
		معنی نه‌ده ایدیکز	

ف

بنده دو سال ونیم است در ایران بودم
بنده نشیده بودم در کدام سال رفته
بودید بایران
چون بنده دود دفعه رفتم دفعه اول که هزار
ودویست و پنجاه و یک بود
رفتم و برگشتن بنده پانزده ماه طول
کشید بعد در اواخر پنجاه و دو
از پنجا باز بایران عزیمت کردم امسال که
هزار و دویست و پنجاه و پنجست
در ماه ربیع الاول وارد استانبول شدم
این دفعه هم مدت سفر مان
بیست و هفت ماه است
از برای چه کار رفته بودید بایران
کاری نداشتیم همین از برای سیاحت

ج
س
ج
س
ج

ت

بنده کز ایکی بجق ییلدر ایرانده ایدم
بنده کز ایشتما مش ایدم قنغی سنه کشمش
ایدیکز ایرانده
چونکه بنده کز ایکی دفعه کشدم اولکی
دفعه یکک ایکیوز الی بر سنه سی ایدی
عزیمت و عودت بند کاندیم اون بش آی
ممتد اولدی صکره الی ایکی او اخر نده
بورادن ینده ایرانده عزیمت ایدوب بوسنه
که یکک ایکیوز الی بشدر
ماه ربیع الاولده استانبول وارد اولدم بو
دفعه دخی مدت سفر مرز
یکرمی یدی ایدر
ایرانده مصالحت ایچون کشمش ایدیکز
برایشم یوغیدی همان سیاحت ایچون

ع

كنت في العجم منذ ستين ونصف
انا ما سمعت ايدة سنة ذهبت الى العجم
دايكم ذهبت مرتين الى العجم المرة
الاولى سنة الف ومائتين وواحد
وخمسين ذهابا ومكثا وایا باخمسه عشر
شهر او بعده في اوخر سنة اثنتين
وخمسين ايضا توجهت من هنالك
العجم وفي سنة الف ومائتين وخمسة
وخمسين في شهر ربیع الاول كان رجوعي
الى اسلامبول وهذه المرة مدة سفرنا هي
سبعة وعشرون شهرا
لاي مصالحة كان ذهابكم الى بلاد العجم
لم يكن لي شغل ما بل توجهت لاجل

ف

رفتم

راستش نمیکوید شما از طرف دولت علیه
ما مأمور مستقل بودید رفتید

س

دیگر تفصیلش ضرور نیست آرزوی سیر
وسیاحت کردم رفتم

ج

سیاحت چه فائده دارد که شما اختیار
کردید و بغریبی راضی شدید

س

این چه حرفست جان من فوآنسد
سیاحت بسیار است

ج

بگویید ما هم بدانیم
چشم شمارا خالی بکنم اگر صداع نمی آرد

س

ج

بفرمایید خوش وقت و خوشحال میشوم

س

ت

کنم شدم

طوغرو سنی سولیمیر سکز سز طسرف
دولت علیه دن مستقلا مأمورا ولوب
کند یکز

ارتق تفصیل لازم دکل سیو و سیاحتی
آرزو ایدوب کندم

سیاحتک نه فائده سی وار که سز اختیار
ایدوب غریبلکه راضی اولد یکز

بر نه سوز در بنم جانم سیاحتک فائده سی
چو قدر

سولیکر زده بله لم
باش اوسته سزی آگاه اید به اسم اکرباش

اغریسی ویر مزه
ببور یکز منون و مسرور اولورم

ع

السیاحه فقط

انتم لاتکلمون الحقیقه لاندلا بد ما انکم
تکونون قد توجهتم بمأموریه مخصوصه
من طرف الدوله العلیه

النتیجه لایلزم تطویل کلام انا توجهت
بقصد السیاحه والتفرج

ای فائده ینتج من السیاحه حتی انکم
رضیتم ان تفتربوا

مساعد الکلام یا عزیز ان السیاحه لها
فائده کثیره

تکلموا حتی نحن ایضاً نعلم
علی الراس والعین ان کان لایز عیج

مساعدکم فاشرح لکم
تفضلوا واصیر لکم ممنون

ج

ف

شما نمیدانید که عرفانیز تا سیاحت
نمیکنند کامل نمیشوند
انسان بسیر و سیاحت پخته میشود و بهمه
چیز آشنایی حاصل میکند
اکثر سیاحت عادت نشده بود احوال
جهان را بماها که خبر میداد
احوال ممالک دیار سیاحت دانسته
میشود شما نشنیدید که اهل اروپا
بسبب سیر و سیاحت چه قدر مملکتها
جستند و بدست آوردند مثل
امریکا که
یکی از چهار اقسام زمین است که بنام
آروپا و آسیا و آفریقا و امریقا معروف
است

ت

سز بلمز میسوز که عارف و لدخی سیاحت
ایتمینجه کامل اولمز لر
انسان سیر و سیاحت ایلده پخته اولمز
وهر شیشه اشنا لقا حاصل ایدر
اکثر سیاحت عادت اولمه ایدی احوال
جهانی بزله کیم خبر و یور ایدی
احوال ممالک و دیار سیاحت ایلده
بلنور سز ایشتمدیکز می که اهل اروپا
سیر و سیاحت سبیلده نقد ر ممالک تسلر
بولدیلر و اله کتور دیلر امریقا مثل لوبه
زمینک درت اقسامندن بری در که
آروپا و آسیا و آفریقا و امریقا نامیلده
معروفدر

ع

آل تعلمون ان العرفا بدون السیاحه
لا یصیرون کاملین و الانسان بالسفر
والسیاحه یصیررزینا و عارف الکل شی فلو
لم یکن عادة للسیاحه فمن کان یخبرنا
عن احوال الدنیا ومع السیاحه تنفهم
کیفه الممالک و الاماکن اما سمعتم ان
اهل بلاد آوروپا بواسطه السفر و السیاحه
کم قد وجدوا من الممالک و حصلوها
نظیر بلاد امریقا التي هی احدى اربعة
اقسام المسکونه المعروفین تحت تسمیه
آوروپا و آسیا و آفریقا و امریقا

ف

ایران ازین اقسام چهارگانه در کدام
قسم است

در آسیاست و ایران نیز منقسم به پنج
قسم است که اذربایجان و عراق
و فارس و خراسان و طبرستان میگویند
و در هر قسمش

چندین شهرهاست که هر یکی یک
ایالت شمرده میشود

ازین اقسام پنجاه گانه کدام بزرگتر است
عراق از همه واسع تر است

عراق عرب داخل باین قسم است یا نه

خیر عراق عرب جداست
و این عراق عجم است که بهتر یسن

س

ج

س

ج

س

ج

ت

ایران بودرت اقسامدن قنغی قسمده
واقعدر

اسیاده در ایراندخی بش قسمه منقسمدر
که اذربایجان و عراق

و فارس و خراسان و طبرستان دیرلر
و هر بر قسمده

نیجه شهرلر وارد رکده بربری بر ایالت
اعتبار اولنور

بو بش اقسامدن قنغیسی زیاده بیوکدر
عراق جمله دن زیاده واسعدر

عراق عرب دخی بو قسمده داخلیدر
یونخسه دکلمیدر

خیر عراق عرب آیریدر
و بو عراق عجمدر که ممالک ایرانک

ع

بلاد العجم فی ائی قسم هسی من هذه
الاقسام الاربعة

هی فی بلاد قسم آسیا و العجم ایضا یقسم
للی خمسة اقسام و هم اذربایجان

و العراق و فارس و خراسان و طبرستان
و کل من هذه الاقسام الخمسة یحتوی

علی مدین عديدة و کل مدینة بمقام
مقاطعة

آئی اکبر من هذه الاقسام الخمسة
ان العراق هو الاوسع من الاخرین

عراق العرب هل هو داخل بهذا القسم ام
لا

کلا بل عراق العرب هو وحدة و عراق
العجم هو المحل الا حسن من ممالک

ف

ممالک ایران است و طهران که
پایتخت ایران است
این هم داخل عراق عجم است
عراق عرب کدام است
بغداد و مملکتها که متعلق بحکومت
بغداد است سهده را عراق عرب
میکویند که
در زیر تصرف دولتی عثمانیه است
عراق عجم چند شهر دارد و مشهور
هاش کدام است
عراق خیلی محالات و قصبات دارد
لیک شهرهای مشهورش اینست که
ذکر کرده میشود
طهران * اصفهان * کاشان * قم * همدان

ت

اکرام اعلام حیدر و طهران که پایتخت
ایران در
اودخی عراق عجمه داخل در
عراق عرب قنغیسیدر
بغداد و بغداد حکومتند متعلق
مملکت لر که جمله سنده عراق عرب
دیر لر که
دولتی عثمانیه نک زیر تصرفند در
عراق عجم که قشای مملکتی وارد در
و مشهور لری قنغیریدر
عراق که خیلی قضا و قصبه لری وارد در
و مشهور شهر لری بونلر در که ذکر اول نور

ع

العجم و طهران التي هي تحت حكومة
الایروان داخله ایضاً بعراق العجم
ای هو عراق العرب
هو بغداد و کامل المالك المتعلقة بحكومة
بغداد تسمى عراق العرب تحت
تصرف الدولة العلية العثمانية
کم مملکتی وجود لعراق العجم و ما حسن
المشهرات
العراق له قصبات و امصار و ضیع كثيرة
و المدن المشهورة هي لا تسی ذکرها
طهران اصفهان کاشان قم همدان

ف

* قزوین * زنجان * نهاوند * سنندج
 * کرمانشاهان * خرم آباد * دامغان
 اصفهان از همه شهرهای ایران بزرگتر
 است طهران آنقدر بزرگ نیست
 ولیک یعلت پایتخت شدنش خیلی
 جمعیت دارد و معمور است
 و باغاتش بسیار و میوه هاش فراوان گندم
 و جو و از آنجا ارزان است
 از احوال خراسان هم بگویند
 خراسان در قدیم الایام خیلی وسعت
 داشت و معمورترین ایران
 و جای نشست پادشاهان بوده بعد از

ت

اصفهان ایران شهر لرینک جمله سندن
 زیاده بیوک در طهران او قدر بیوک
 دکلدر
 و لکن پایتخت اولمق مناسبتیه
 جوق غلبه لغی وارد و معمور در
 و باغلی جوق و میوه لری و افر بغدادی
 و اربوهرنج اوراده و جوز در
 خراسانک احوال نیده سوبلیک
 خراسانک قدیم الایام ده جوق
 وسعتی و اریدی و ایرانک زیاده
 معمور محلی آیدی
 و پادشاهلرک محل اقامت لری یعنی

ع

قزوین زنجان نهاوند سنندج
 کرمانشاهان خرم آباد دامغان
 اصفهان هی المدينه الاکبر من کامل مدن
 العجم وان لم تکن طهران بهذا
 المقدار کبیره الا انها بکونها تخت
 المحکومة فهی معمورة و شعبها و افر
 و کرومها غزيرة و قواکمشا کثیرة و القمح
 و الشعیر و الارز هم رخصون هنالک
 تکلم ایضاً عن احوال خراسان
 خراسان فی القديم کانت واسعة جداً
 و هی المحل لا کثراً فی العجم و مکان
 اقامة الملوک و لکن بعده خربست
 و اکثرها ذهب لتحت ایدای الاخرین

ف

رو بخرابی آورده
و اکثر ولایاتش بدست دیکران رفته
آن شهرها که در دست ایران مانده
است این است
مشهد مقدس * ترشیز * خوشان * سبزوار
* قاین طبرس * نیشابور * تربت جام
چرا مشهد مقدس میگویند
چون حضرت امام علی ابن موسی که
امام ثامن است
در آنجا شهادت یافته است و قبر
مبارکش هم آنجاست بجهت این
مشهد میگویند
والاصل پای تخت خراسان شهر طوس
بود که چهار فرسخ است از مشهد تا آنجا

س
ج

ت

طو توب
پای تخت لری ایدی صکره خرابه یوز
ملکترینک اکثریسی ید اخره کچدی
ایرانلونک الندہ قالان ماکنلر
بونلردر

نیچون مشهد مقدس دیولر

چونکه حضرت امام علی بن موسی که
امام ثامن در
اوراده شهید اول شد و قبر شریفی دخی
اوراده در بوسبیه مبنی مشهد دیولر
والاصل پای تخت خراسان شهر طوس در
که مشهددن اورا یسه درت ساعتدر

ع

فالاماکن الباقیة بایدی اہالی العجم
ہذہ ہی * مشهد مقدس * ترشیز *
خوشان * سبزوار * قاین * طبرس *
* نیشابور * تربت جام

لماذا یسمون هذا المكان مشهد مقدس

لان حضرة الامام علی بن الامام موسی
الذی هو الامام الثامن استشهد هنا ک
وقبره الشریف ایضا هنا لک فلاجل
هذا یسمون هذا المكان مشهد واصل
تخت حکومت خراسان ہی مدینة
طوس التي هی من المشهد باربع
ساعات وقد کانت ایضا عمرا نة واما

وآبادی

ف

و ابادى در انجا بود حالا خراب
و معموريت در مشهد مقدس است

چرا كرماني را داخل حساب نكردى
ولايات كرماني در قديم الايام بعض
اوقات جزو مملكت فارس
و برخى اوقات جزو خراسان و گاهى
بضميمات سيستان و كيچ و مكران

خود كرماني را مملكت مستقله شمرده اند
حالا خود كرماني و قصبه مشهوره بم كه

يكى از مستحكات قلاع ايران است
و قصبه شهر بابك كه معروف است

ت

و معموريت دخى او را ده ايدى شدى
خراب اولوب معموريت مشهد
مقدسه در

نيچون كرماني حساب داخل ايتمدك
كرماني ولاياتى ايام قديمه بعض
و قتل مملكت فارسدن

و بعض كره خراسان عدا و لنوب و بعضا
دخى سيستان و كيچ و مكران
سجاقلى الحاقيله

نفس كرماني مستقل مملكت اعتبار
ايتملى در الحاله هذه كرماني و بم
دينلان قصبه مشهوره كه

مستحكات قلاع ايرانيه دن بريدر
و شهر بابك ديدكلى قصبه كه معروف در

ع

الان فقد خربت و المعمورية هـ
بالمشهد المقدس

لماذا ما دخلت كرماني بالحساب
اماكن كرماني في الايام القديمة حيناً تعد
من مملكة فارس و وقتاً تحسب
خراسان و طوراً بالتحاق اعلام (بنود)
سيستان و كيچ و مكران يعتبرونها
بالاختصاص نفس كرماني و الحاله هذه
كرماني و بم المزرعة المشهورة هي احدى
مستحكات قلاع العجم و الضيعة المسماة
شهر بابك المعروفة تابعون كرماني

س
ج

ف

تابع کرمانند دیگر جای معمور ندارد
دهات است و از طرف ایران
حاکم مستقلی دارد و جزو آن تقسیم
پنجگانه که گفته بودم نیست
از آن اقسام که فرمودید یکی هم فارس
بود از احوالات آن هم بگویند
فارس از جمله ممالک عظیمه ایران است
و لسان فارسی هم منسوب بانجاست
و بنزاکت و لطافت و خوشی آب و هوا
بهترین ملک عجم است
و پای تخت شاهان و آثار تخت جمشید
که
پنج هزار سال و چیزی بالا گذشته است

س

ج

ت

کرمانه تابع دلسر بشقه معمور محلی
یو قدر کویلکدرو ایران طرفندن
مستقل حاکمی وارد و او سولدیکم بش
تقسیمه داخل دکلدر
او بیوردی فکزا قسامدن بری دخی فارس
ایدی انک حاللرندخی سولیکز
فارس جمله ممالک عظیمه ایران دندر
و لسان فارسی دخی او رایه منسوبدر
و آب و هوا سنک ایولکی و نزا کت
و لطافت جهتیه ملک عجمک اک
ایو محکیدر
و پادشاهان کیانک تختیدر و تخت
جمشیدک آثاریکه
بشسیک ییلدن زیاده کچمشدر حالا

ع

ولا یوجد محل آخر عمران الا خراب
ومن طرف العجم یوجد حاکم
خصوصی و هذا لا یدخل الخمسة اقسام
التي ذکرتها
لاقسام التي تفضلتم عنها احدها بلاد
فارس فحال هذه ایضا شرحوه لنا
بلاد فارس هی من احسن کامل ممالک
العجم و اللسان الفارسی هو منسوب لها
و لجودة الماء و الهواء و بحسب الرقة
و اللطافة هی احسن محلی فی بلاد العجم
و تخت حکومت الملوک و تخت جمشید
الذي مضی اثاره منذ خمسة آلاف
سنة و بنیف و لان هناک عظامه لا تار

ف

اکنون هویدا و نمایان
و یک طرفش متصل بدریای عمانست
که فارسان او را
عمان و خلیج فارس میگویند و بحر کی هم
بصره کورفزی میگویند
شهرهای مشهورش اینهاست
شیراز * بهبهان * لار * کازرون * داراب *
* بندر بوشهر
کازرون سابق برین معمور و ارشهرهای
مشهور بوده است
حالاً رو با نهدام گذاشته است
از قدیم پای تخت فارس اصطخر
بوده است و اکنون نزدیک بهشت
صد سال است که

ت

شمدی او را ده ظاهر و نمایاندر
و بر طرفی دریای عمانه متصل در که اهل
فارس اكا
عمان و خلیج فارس دیر لرو ترکیده دخی
بصره کورفزی دیر لار
مشهور شهر لری بونلردر
کازرون بوندن مقدم معمور و مشهور
شهر لردن اولوب
شهدیکی حالده انهدامه یوز طوتمشدر
من القدیم فارسک پایتختی اصطخر
ایمش و شمدی سکز یوز سنه یسه
قریدر که

ع

للیمان ومن طرف واحد متصل ال
بحر عمان الذي اهل الفرس يسمونه
عمان و خلیج فارس وفي التركي
يسمونه بصره کورفزی اعنى خليج
البصرة والمدن المشتهرة هي شیراز
بهبهان لار کازرون داراب
بندر بوشهر فکازرون قبل الان كانت
من المدن المعمورة والمشهورة والان فهي
خراب ومن القديم تحت بلاد فارس
كانت مدينة اصطخر والان يوجد
قريب من ثمانماية سند شیراز هي

ف

شیراز مدینه عظیمه فارس است و حکم
فرمایان فارس انجامی نشینند
وازانجانا اصطخر شانزده فرسخ است
ودرا اصطخر بجز آثار تخت جمشید
چیزی برقرار نیست

طبرستان در کدام طرف واقع است .
طبرستان که مازندران و کیلان زمین هم
میگویند

بیشتر مملکتهاش در کنار دریای حزر
است و شهرهای مشهورش این است
رشت * آمل * ساری * بارفروش *
اشرف * نور * لاریجان * استرآباد

مملکت آذربایجان چه قدر شهرها دارد

س
ج

س

ت

فارسک مدینه عظیمه سی شیراز درو فارسه
حکومت ایدنلر اوراده اوطور لر
واوردن اصطخره قدر اوان النی ساعتدر
واصطخره تخت جمشید در بشقه
برشی باقی دکدر

طبرستان (قنغی طرفه) نه طرفه واقعدر
طبرستان که مازندران و کیلان زمین
دخی دیرلر

اکثر مملکتی دریای حزر کنار نده در
و مشهور مملکتی بودر

آذربایجان مملکتک نقددر شهر لری
واردر

ع

مدینه فارس العظیمه و حکام الفرس
هناک یجاسون و من هناک
لاصطخرست عشرة ساعة وفي اصطخر
لیس باقی شنی غیر تخت جمشید
طبرستان فی ائی طرف هی

طبرستان النی یسونهایضا مازندران
و کیلان زمین اکثر مملکاتهای اطراف
بحر حزر و الممالک المشهوره هی

رشت آمل ساری بارفروش اشرف
نور لاریجان استرآباد

کم مدینه یو جدمملکه آذربایجان

ف

آذر بایجان پیش ازین خیلی مملکت
داشت

حالا اکثر بلادش داخل حکومت دولت
روسیه شد

شهرهای مشهورش که بالفعل در تصرف
ایران است این است

تبریز * اردبیل * مرند * مراغه * سلماس
* خوی * ارومی

احوال این مملکتهارا کاتب چلبسی
در جهاننما بتفصیل نوشته است

از استانبول بایران چند راه است
دوره است یکی را بغداد دیکری راه

ارزروم

ج

س

ج

ت

آذر بایجانک مقدماچوق مملکتلری
وارایدی

شمدی اکثر بلده لوری روسیه دولتی
حکومته کچدی

بالفعل زیر تصرف ایرانده بولنان مشهور
شهرلری بونلردر

بومملکتلرک احوالنسی کاتب چلبسی
جهاننماده تفصیل ایله یازمشدر

استانبولدن ایرانه قاچ یول واردر
ایکی یول واردر بری بغداد یول و بری

ارزروم یول

ع

مقدماکان یوجدمالسک کیمیره
لاذر بایجان والان اکثر بلادتها

دخلت بحکومة دولة المسکوب والمدن
المشهورة الموجودة تحت تصرف

العجم هی تبریز اردبیل مرند مراغه
سلماس خوی ارومی واحوال هذه

البلدان هی مشروحة بالتفصیل فی
الکتاب المسحی جهاننمالکاتنسب

چلبی

کم طریق یوجد من استانبول الی العجم
یوجد طریقان الواحد طریق بغداد

والاخر طریق ارزروم

ف

ازین دوراه کدام نزدیکتر است و آسان
راه ارضروم نزدیکتر است و بجهت واپور
رفتنش هم سهولت دارد

یا واپور تا کجا میروند
تا طربزون
از طربزون تا ارضروم و ارضروم تا حدود
ایران چه قدر راه است
از طربزون بارضروم دوراه هست اگر
صیف و هوا خوش باشد
از سرکوه میروند چهل و شش فرسخ است
اگر زمستان باشد از یابین میروند پنجاه
و شش فرسخ است

س

ج

س

ج

س

ج

ت

بویکی یولدن قنغسی زیاده یقین
و آساندر
ارضروم یولی یقیندرو واپور مناسبتیه
کتمسنددهنخی سهولت وارد

واپور ایله نره یه قدر کیدر لر
طربزون قدر

طربزوندن ارضرومه و ارضروم دن حدود
ایران قدر یولدر
طربزوندن ارضرومه ایکی یول وارد و اگر
یاز و هوا یا اولور سه
طاغ اوزرندن کیدر قرق آلتی ساعتدر
اگر قیش اولور سه اشاغیدن کیدر لر اللی
اللی ساعتدر

ع

ای من هذین الطریقین هوا اقرب
ولا ریح
ان طریق ارزروم هوا اقرب و بسبب
وجود المركب الناری (او البخاری)
توجد ایضا سهوله بالذهاب
لانی حدیذهبون صحبه المركب الناری
لحد طربزون
ماهی کمیة الطریق من طربزون
لا ارزروم و من ارزروم لحد العجم
من طربزون لا ارزروم یوجد طریقان فان
کان بوقت الصیف و کان الهوا
مناسباً یذهبن علی الجبل والمسافة
هی ست واربعون ساعة و ان کان
بالشتا یقیدهبون فی السهل و هو ست

ف

و از برای راهرو هر دو زحمت و عوض
هشتاد فرسخ راه است
و از ارض روم هم تا سرحد ایران پنجاه
فرسخ است
اگر از استانبول بارض روم از خشکی
بروند چه طور است
آن وقت راه از یاد میشود و رفتنش مشکل
بجهت اینکه
از استانبول تا ارض روم دو است و شصت
و شش فرسخ است
از اول سرحد ایران تا طهران که پایتخت
ایران است چند فرسخ است
شمار دیگر گوش کنید این را بتفصیل عرض
بکنم زیرا که خودم دیده ام

س

ج

س

ج

ت

و یولجی به کوره ایکسیده زحمتلی
و سکان ساعت یوله بدلدن
ارض روم دن دخی سرحد ایران قدر الی
ساعتدر
اگر استانبول دن ارض روم قرا دن کیدر لر
ایسه فصل اولور
اوزمان یول زیاده اولور کتسی مشکل
اولور بوسیبه مبنی که
استانبول دن ارض روم قدر ایکوز التمش
التی ساعتدر
ابتدای سرحد ایران دن طهران قدر که
ایران ک پای تختیدر قاج ساعتدر
آرتق سزد کلیکریونسی تفصیلاً فاده
ایده یم زیرا که کندم کور مشدم

و خمسون ساعة و نظراً للمسافر فكلاهما
شاقان و كناية عن ثمانين ساعة و من
ارزروم ايضا الحد اطراف العجم
خمسون ساعة
وان كان يسافرون برأمن استانبول الى
ارزروم فكييف يصير
حينئذ الطريق يصير اطول والذهاب
صعب حيث ان من استانبول الى
ارزروم مائتان وست وستون ساعة
من اول حدود العجم لحد طهران التي
هي تخت الحكومة مسافة كم ساعة
فاصغوا اذا لكي أعرفكم من ذلك
بالتفصيل لاني بذاتي قد اخترت

ف

بایزید که قلعه بیست در نهایت حدود
دولت علیه ملحق بایالت ارضروم
است از آنجا تا خوی کسه
شهر بیست مشهور در آذر بایجان
بیست و دو فرسخ راه است از خوی هم
تا تبریز بیست فرسخ است
از تبریز تا زنجان چهل و یک و از آنجا هم
تا قزوین بیست و پنج فرسخ است
و از قزوین هم بطهران بیست و دو فرسخ
است
این همه را که جمع میکنی از بایزید
تا بطهران صد و سی فرسخ راه میشود
و فرسخهای ایران از حساب یک ماه ساعت

ت

بایزید که نهایت حدود دولت علیه ده
بر قلعه در و ارضروم ایالتنه محقدر
اورادن خویه قدر که آذر بایجانده بر
مشهور شهر در
یکرمی ایکی ساعت در خوی دند خسی
تبریزه قدر یکرمی ساعت در
تبریزدن دخی زنجانده قدر قرق بر
و اورادن دخی قزوینه قدر یکرمی
بش ساعت در
و قزویندنده طهرانده قدر یکرمی ایکی
ساعت در
بوجهله یسی جمع آید نجه بایزیددن
طهرانده قدر یوزا و توز ساعت یول اولور
و ایران فرسخلری بزم ساعت ایله

ع

قلعه بایزید التي هي في نهاية حدود
الدولة العلية و ملتحقة بمقاطعة ارضروم
فمن هناك لحد خوي المدينة المشهورة
في آذر بایجان اثنان وعشرون ساعة
ومن خوي الى تبريز عشرون ساعة ومن
تبريز ايضا الى زنجان واحد واربعون
ساعة ومن هناك ايضا لحد قزوین
خمسة وعشرون ساعة ومن قزوین لحد
العمم اثنان وعشرون ساعة فجميع هذا
من بایزید لحد طهران مائة وثلاثون
ساعة طريق وخطوات العمم هم بازود
من ساعات حسابنا فبنا آعلى هذا
السبب

ف

میکنیم قدری زیاد میشود
 بعلت این چهار فرسخ راه را پنج ساعت
 حساب کردن ضرورست
 و باین حساب از بایزید تا طهران صد
 و شصت و دو ساعت راه میشود
 و از طهران هم تا اصفهان شصت و دو
 فرسخ است
 و قم و کاشان که دوشهر است مشهور
 در ایران
 در مابین طهران و اصفهان واقع است
 و این ساعتها که عرض کردم
 نسبت به کاروان و چاروازه دار است که
 آنها آهسته و بسکینی راه میروند
 یعنی در یکسروزی شتر از هفت و هشت

ت

ایتدیکم حسابدن بر مقدار زیاد اولور
 بوسیله بنادرت ساعت یولی بش ساعت
 حساب ایتمک لازمدر
 و بوحسابده بایزیددن طهران قدریوز
 التمش ایکی ساعت یول اولور
 و طهران دندخی اصفهان قدر التمش
 ایکی ساعتدر
 و قم و کاشان که ایکی مشهور شهر لر در
 ایرانده
 طهران ایله اصفهانک مابیننده
 واقعدر لر و بوفاده ایلدیکم ساعتدر
 کاروان و قاطر جیلره مخصوصد رانلر
 اهسته و آغریوله کیدر لر
 یعنی بر کونده یدی سکز ساعتدن

ع

طریق الاربع ساعات يلزم حسابده
 خمسده و علی هذا الحساب من بایزید
 الی طهران مائة و اثنان و ستون ساعة
 مسافة و من طهران ایضا لحد اصفهان
 اثنان و ستون ساعة و المدينتان
 المشهورتان فی العجم قسم و کاشان
 هما بین طهران و اصفهان و الساعات
 التي قد شرحتها هی مخصوصة فی
 القوافل و المکارية الذین یذهبون فی
 الاماکن الثقيلة و الصعبة یعنی بالنهار
 لا یمشون اکثر من سبع ثمانی ساعات

ف

فرسخ نمیروند
والا اگر کسی مثل چاپاری راه برود
ووجودش هم متحمل باشد
وبه یابوهای چاپازخانه هم رحم نداشته
باشد در آن صورت
روزی بیست و سی فرسخ راه را قطع
کردن ممکن میشود
از جانب بغداد بایران چه قدر راه میشود
بنده چون از آن راه نرفتم استحضاری
ندارم ولیک آنچه تحقیق کرده ام
بگویم
کرچه مردم از استانبول تا بغداد
پانصد ساعت میگویند

س

ج

ت

زیاده کیتمز لر
والا اگر بر کمسنه تا تارکبی یوله کیده
ووجود ینک دخی تحملی اوله
ومنزلخانه بارکی لر ینده دخی مرحمت
ایتمیه اوصورتده
کونده یکر می او تو ز ساعت یول قطع
ایتمک ممکن اولور
بغداد جانبدن ایرانه نقدر یول اولور
بنده کز او یولدن کمدیکمدن معلوماتم
یوقدر و لکن تحقیق ایتدیکمی
سو یلیم
کرچه خلق استانبولدن بغداده بشیوز
ساعت دیر لر

ع

واما ان کان یمشی احد فی الطریق
نظیر البرید (التاتار) وجسه یمکنه
التحمل ولا یشفق علی الدواب
ولا یرحمها فبهذه الصورة بالنهار یمکن
یقطع مسافة عشرين ثلاثین ساعة من
الطریق

کم هی مسافة الطریق الی العجم من
ناحية بغداد

حيث عدم ذهابی فی ذلك الطريق فلا
اعلم ولكن نظر الما تحققتہ فاقول وان
كان الناس یزعمون ان من استانبول
الے بغداد خمسمائة ساعة واما نظر الما
استقصيته انا فہوار بمائة وخمسون

ولیکن

ف

ولیکن آنچه بنده تحقیق کرده ام
چهارصد و پنجاه ساعت میشود
از بغداد تا حدود ایران چند فرسخ است
این را درست نمیدانم اینقدر معلوم شد
که از بغداد تا کرمانشاهان که
شهر بست مشهور در عراق عجم اکسر
با قافله روند و از ده منزل است
از انجام تا طهران پانزده منزل قافله
است که
همه از بغداد تا طهران بیست و پنج
منزل میشود

س
ج

ت

لکن بنده کز ک تحقیق کرده در تیز
اللی ساعت اولور
بغداد دن حدود ایرانیه قاچ ساعتدر
بو بولی پکت بلم بوقدر معلوم اولدی که سی
بغداد دن کرمانشاهانه قدر که
عراق عجمده بر مشهور شهر دراکر قافله
ایله کیدر لر ایه اون ایکی منزلدر
اوراد ندخی طهران اون بش قافله
منز لیدر که
جمله سی بغداد دن طهران یکر می بش
منزل اولور

ع

ساعة

من بغداد الى حدود العجم كم ساعة
هذا الطريق لا اعلمه جيداً بل الذي
اعرفه هو انه من بغداد الى كرمانشهان
المدينة المشهورة في عراق العجم اذا
كان السفر مع قافلة هو اثنا عشرة مرحلة
ومن هناك ايضا الى طهران خمس
عشرة مرحلة اذ يكونون جملة من بغداد
الى طهران سبعة وعشرون مرحلة

*(باب ثالث) *

ف

در ایران بکدام زبان حرف میزنند
در آذربایجان بیشتر ترکی و کمتر فارسی
و در سایر ممالک ایران بالعکس

س
ج

یعنی بیشتر فارسی و کمتر ترکی
حالا از حرف شما چنان مفهوم شد که

س

مثل آذربایجان در همه ایران ترکی دان
هست

ت

ایرانده قنغی لسان ایله تکلم ایدر لر
آذربایجانده اکثر ترکی و اقل فارسی
و سایر ممالک ایرانده بالعکس

یعنی اکثر فارسی و اقل ترکی
شمدی سزک کلامزدن او یلسه
اکلاشدیکه

آذربایجان مثل بوتون ایرانده ترکی
بیلنلر واردر

ع

بای لسان یتکمون فی العجم
فی آذربایجان اکثرهم یتکمون ترکیا
واقلم فارسیا فی سایر ممالک العجم
بالخلاف

یعنی اکثرهم یتکمون فارسیا واقلم ترکیا
فاذا لان من کلامکم فهم

ان فی کامل بلاد العجم کما فی آذربایجان
یوجدن یتکلم بالترکی

ف
بسی در همه بعض آدمها توان یافت
از عشایر و ایلات که بیشتر آنها
ترکی مکالمه میکنند و بعض شهرها هم
هست که نزدیک آذربایجان است
انجاها هم ترکی حرف میزنند
و الاصل زبان عراق و فارس و خراسان
فارسیست ترکی نمیدانند
در ایران چند گونه خط متداولست

آنها هر نوع هست و ایک نوشته جات
را بدو خط مینویسند
آن دو نوع خط که گفتید کدامست
یکی نستعلیق است و دیگری شکسته
از نستعلیق مراد ثنائی کدام نوع خط است

ت
اوت هر برده عشایر و ایلاتند بعض آدمی
بولنه بیلور که انرا اکثری
ترکی مکالمه ایدرلو و بعض شهر لر دخی
وارد که آذربایجان قریب در
اورالرده دخی ترکی تکلم ایدرلو
والاصل عراق و فارس و خراسان
لسانی فارسی در ترکی بلمز لر
ایرانده قاج درلو یا زومتدا ولدو

اوراده هر درلو یا زو وارد لکن مکتوبلری
ایکی یا زو ایله یا زار لر
اودید یککز ایکی نوع خط قنغیسیدر
بری نستعلیق در او بری شکسته
نستعلیق در مراد یکز قنغی نوع یا زو در

ع
نعم فی کل محل یوجد أناس من العشایر
والقبایل الذین اکثرهم
یتکلمون باللسان التركی و یوجد ایضاً
بعض مدن قریباً من آذربایجان
هناک کذلک یتکلمون بالترکی
والاصل لسان العراق و فارس و خراسان
هو فارسی و لا یعرفون ترکیاً
کم نوع من الکتابه یوجد متداولاً فی بلاد
العجم
هناک یوجد کل نوع من الکتابه و لکن
تحریر المراسلات هو بخطین
ماهما هذان الخطان اللذان قلتم عنهما
الواحد یسمی نستعلیق والاخر شکسته
ای نوع کتابة مراد کم من نستعلیق

ج

س

ج

س

ج

س

ف

خط تعلیق است که در ایران نستعلیق
میکویند
مظنه از نسخ تعلیق مخفی شده باشد
اگرچه تعلیق هم خطی است مستقل
که

بخط دیوانی ما شبیه است خط شکسته
اینجا متداول نیست
چرا نوشته را که کلمه فارسیه است موافق
قاعده عربیه جمع کرده
نوشته جات گفتید

عیب ندارد مثل این جمعها در لسان
فارسی بسیار است
مثل فرمایشات و دهات و باغات

ت

خط تعلیق در که ایرانده نستعلیق دیر لر
ظنمه نسخ تعلیق در مخفی اولش اوله
اگرچه تعلیق دخی بر مستقل خط در که

بزم دیوانی یا زومزه مشاهد در شکسته یا زو
بوراده متداولد کدر
نیچون نوشته ییکه کلمه فارسیه در قاعده
عربیه ید موافق اولد رق جمع ایدوب
نوشته جات دید یکر

باش یوقدر بو مثل لوجمه لر لسان فارسیه
چوقدر
فرمایشات و دهات و باغات مثللو

ع

مخطط التعلیق الذی یسمونه فی العجم
نستعلیق
واظن اند یكون مخفی من نسخ التعلیق
وان كان التعلیق ایضاً مخطط
مخصوص

فی شبیه عندنا الخط دیوانی والخط
الشکسته لیس هومتداولان
لماذا قلت نوشته التي هي كلمة فارسیه
نوشته جات فجمعها جمعاً مؤنثاً سالماً
نظراً الى الالف والتاء المزیدتان فی
الجمع العربی

لابأس من ذلك لانه یوجد كثير مثل
هذه الجموع فی اللسان الفارسی
نظیر فرمایشات و دهات و باغات

س

ج

ف

ت

ع

نوشته را بجه محل استعمال میکنند

نوشته بی نمحله استعمال ایدرلر

في اى محل يستعملون الكتابة المسماة
نوشته

این را باید بتفصیل عرض بکنم
کاغذیکه از طرف پادشاه نوشته شده
باشد انرا فرمان میگویند

بونی کرکردر تفصیل ایله عرض ایده یم ؟
بر کاغذ که پادشاه طرفدن یا زلمش اوله
اکا فرمان دیرلر

يجب ان اشرح لكم عن ذلك بالتفصيل
الكتابة التي تصدر من السلطان تسمى
بطاقة (فرماناً)

اكر از طرف شهبزادگان باشد رقم
میگویند

اكر شهزاده لر طرفندن اولور ايسه رقم
دیرلر

وان كانت من طرف اولاد الملوك
يدعونها مرسوماً

اكر از طرف حکام و امرا باشد تعلیق
میگویند

اكر حکام و امرا طرفندن اولور ايسه تعلیق
دیرلر

وان كانت من قبل الحكام والامراء
فيدعونها امراً

اكر از احباب باشد با احباب مراسله
و نوشته میگویند

اكر احبابدن احبابه اولور ايسه مراسله
و نوشته دیرلر

وان كانت فيما بين احباب من احدهم
للاخري فتسويها نعيقة والوكة

اكر از كوچكان باشد به بزرگان ذریعه
و عریضه میگویند

اكر كوچكردن بيوكلره اولور ايسه ذریعه
و عریضه دیرلر

وان كانت من الاصغر الى الاكبر
فيلقبونها بذریعه و عریضه

وليک ذریعه بالاترا و عریضه است

ولکن ذریعه عریضه دن یوقاریدر

ولكن الذریعة فی اعلامن العریضة

ف

در ایران بشعر خواندن و گفتن میل دارند

توجه می‌کوبی شعر در ایران از همه جای بیشتر
رغبت دارد

و شعرا هم آنجا بسیار است
و در همه قسم از اقسام نظم تسلط دارند

خصوصاً در غزل و قصیده مثل ندارند

ولیکن در تاریخ گفتن بپای شعرای
استان بول نمی‌رسند

از شعرای متقدمین کدامهارا می‌پسندند
در ایران غزلیت شیخ سعدی و خواجیه
حافظ را می‌خوانند و می‌پسندند

س

ج

س

ج

ت

ایرانده شعرا و قومغه و سویلکه میل
ایدر لر می

سن نه سویلور سن شعرک ایرانده هر
یردن زیاده رغبتی واردر
و شعرا دخی اوزاده چوقدر

واقسام نظمندن هر بر قسمده کمال ملکه
و مهارت لری واردر

خصوصاً غزل و قصیده ده مثل لری یوقدر

ولیکسن تنار یخ سویلکده شعرای
استانبولک کعبنه و اصل اوله مز لر

شعرا ی متقدمندن قغیلرینی بکنور لر
ایرانده اکثر غزلیات شیخ سعدی
و خواجیه حافظی اوقور لر و بکنور لر

ع

هل فی بلاد العجم لهم میل لقراءة الشعر
و التکلم به

ماذا تقول ان رغبة الشعر فی بلاد العجم
هی اکثر من کل محل

والشعراء ایضاً هنالك کثیرون

وفی کل قسم من اقسام النظم یوجد لهم
اقتدار کامل ومهارة و افرة

و خصوصاً لیس لهم مثیل فی الغزلیات
و القصاید

ولا راجیز بالروایة عن التوار یخ فلا یصلون
الفسفاسی شعراً لا ستانه

ای من الشعراء المتقدمین یحظهم و یسره
فی العجم یقراون و ینحطون من غزلیات
شیخ سعدی و خواجیه حافظ

ف

اشعار شعرای پیشین را نمی خوانند
چرا قصائد حکیم رودکی و ازرقی و فرخی
و عمیق بخاری
و انوری و خاقانی را هم بسیار دوست
دارند

و فردوسی را استاد سخن میدانند
و شهنامه را هم بسیار میخوانند
عرفی و صائب و شوکت و بیدل را چه
گونه میدانند

عرفی را آنقدر نمی پسندند صائب را هیچ
شوکت و بیدل را نمیدانند

شوکت و بیدل را چرا نمیدانند اینها که
در استان بول خلی شهرت دارند

ت

شعراى متقدمینك اشعارى نى او قومز لر
نیچون او قومز لر حکیم رودکی و ازرقی
و فرخی و عمیق بخاری
و انوری و خاقانیک قصیده لر نى
دخی چوق سور لر

و فردوسی یی استاد سخن بیلور لر
و شهنامه یی دخی چوق او قومز لر
عرفی و صائب و شوکت و بیدل فصل
بیلور لر

عرفی یی او قدر بکنمز لر و صائبی هیچ
بکنمز لر شوکت و بیدل بلمز لر

شوکت و بیدل نیچون بلمز لر بونلر ک
ایسه استان بولده پکت چوق شهرتی
واردر

ع

أفلا یقراون بشعرا الشعرأ المتقدمین
لماذا لا یقراون و الحال انهم یملون جداً
لقصاید حکیم رودکی و ازرقی و فرخی
و عمیق بخاری و انوری و خاقانی

و بطالعون کثیرا لی شهنامه و یوصفون
الفردوسی بمعلم الکلام
کیف یعرفون عرفی و صائب و شوکت
و بیدل

لا ینحظون نهذا المتقدار من عرفی ولا
ینشرون اصلاً من صائب و شوکت
و بیدل لا یعرفونهما

لماذا لا یعرفون شوکت و بیدل مع ان
هذین لهما شهرة کلّیة فی الامتانة

ف

اینها ایرانی نیستند شوکت فراهمی
بوده

وفراه قصبه ایست میاندهرات و قندهار
و اصل بیدل از بخارا است کرچه خودش
در هندوستان ساکن بوده است
دیوانهاشان باستانبول از انجاها آمده
است

صائبکه خیلی خوب و مزغوب شاعرست
چرا نمی پسندند

دیوانش را درست نخوانده اند و بدهی
اشعارش را دیده اند

و بیشتر اشعارش عبارت از ارسال مثلست
و این هم پیش آنها پایسته بلندی ندارد
بعلت این نمی پسندند

ج

س

ج

ت

بونلرا ایرانی دکلر در شوکت فراهلی
ایمش

وفراهرات و قندهار بیننده برقصبه در
و بیدلک اصلی بخارا دندر اکرچه
گندوسی هندوستانده ساکن اولمشدر
دیوانلری استانبوله اورالردن کلیمشدر

صائب که پکت چوق کوزل و مرغوب
شاعر در نیچون بکنمز لر

دیوانسنی لایقلسه او قوما مثلر در
و اشعارینک فنالرینی کور مثلر در

و اکثر اشعار ی ارسال مثلدن عبارت در
و بونکده انلرک عندنده پکت چوق
قدر و اعتباری یو قدر بوسبیه منسی
بکنمز لر

ع

لانهما غیر عجمیین فشوکت کان من
الفراة

الشی هی ضیعة بین الهرات و قندهار
و اصل بیدل کان من بخارا وان یکن
قدسکن فی بلاد الهند

فدیوانها محصر امن هناک للمحروسه

لماذا لا یعجبهم دیوان صائب الذی
هو شاعر بلیغ و مرغوب جداً

لانهما قرا وادیوانه کالواجب و قد
شاهدوا الغت من اشعاره

و اکثر اشعاره هی کنایة عن ارسال مثل
فلذلک لیس له عندهم قدر وافر و لا اعتبار
ایضاً و لهذا لا ینشرحون منه

ف

و بطوری تشبیهش میکنند که اگر بکمترین
شاعری از شعرای ایران بگویند که تو
مثل صائب شعر می‌گویی بدش می‌آید
و کچه خلت میشود
اعتقاد شما چه گونه است
اعتقاد بنده اینست که صائب شعر است
صاحب زمین تازه
و در غزل پردازی و سخن گستری مرتبه
اش بلند است
و کلیات دیوانش از پنجاه هزار بیت
بیشتر است
دیوانی که باین بزرگی باشد البته توش
خوب و بد پیدا میشود
اگر خوبهاش سوا می‌کردند و با انتخاب
کردنش می‌پرداختند

س
ج

ت

و بر درجه بقیع ایدر لر که اگر شعرای
ایران بر آدناشاعره دیر لرسه که سن
صائب کبی شعر سویلیورسک کوجنه
کیدرو منفعل اولور
سزک اعتقاد کز نصلدر
بنده کزک اعتقاد بودر که صائب
زمین تازه صاحبی بر شاعر در
و غزل پردازی و سخن گستری لکده یعنی
شاعر بنده مرتبه سی عالیدر
و کلیات دیوانی الی بیکن بیتدن
زیاده در
و نویو کلکده دیوانک ایچنده البته
اینو فنا بولور
اگر ایولرینی آبیروب انتخاب ایتمش
اولسه لر ایدی

ع

حتی انهم بهذا المقدار یقتحونه بقولهم
لاحقر شعراء بلاد العجم
انت تتكلم بالشعر نظیر صایسب فیخاط
وینفعل جدا
وانتم کیف تعتقدون
اعتقدان صاییا صاحب زمین تازه هو شعر
العالم من المتأخرین
وله الرتبة العليا فی الغزل والتورية
و دیوانه کلیات یحتوی علی اکثر من
خمسین الف بیت
و فی هذا المقدار العظیم لابد انه ینوجد فی
الديوان من غث وسمین (جید و سفساق)
فلو كانوا انتخبوا الايات الحسنة و فرقوها

ف

یک دیوان بسیار خوب و مرغوب پیدا
میشد

اگر چه تذکرة الشعرا بسیار است حالا
دو ایران کدام مرغوب است
تذکرة نیکه آنشکده میگوید بسیار مشهور
است

من میخواهم که اشعار معاصرین را ببینم
کجا پیدا میشود

پیدا کردنش آسان است —
کمال افندی بگوید

شما کمال افندی را می شناسید
بلی میشناسم از خواجگان دیوان همایون
است و با من هم آشنایی ندارد
و منتخبات شما هم از آنرا است

ت

بر غایت کوزل و مرغوب دیوان حاصل
اولوردی

اگر چه تذکرة الشعرا چقدر و لکن شمعی
ایرانده قنغیسی مرغوب در
آنشکده دیدی گری تذکرة پیک مشهور در

بن استرم که معاصرینک اشعارینسی
کوردیم نرده بولنور

پیدا ایت می قولا یدر کمال افندی ید
سویلیکسز

سز کمال افندی بی بیلورو و طایر مسکز
اوت طانیرم خواجگان دیوان
همایون ندر و بنم ایله ده القی واردر
و منتخبات شما مددخی آنسک
آثار ندر

ع

لصار دیوانا مجیداً و مرغوباً جداً

وان تکن تذکرة الشعرا می کثیره و لکن
لان بالعجم ایت تذکرة هی المرغوبه
التذکرة المسماة آنشکده هی مشهوره جداً

اریدان انظر اشعار معاصرین فایسن
یوجدون

سهل هو الحصول علیهم فتکلم مع حضرة
کمال افندی

هل لکم معرفة مع المومی الیه
نعم أعرفه و هو من خواجگان الادیان
الهمایونی ولی معه صحبة کلّیة
و منتخبات شما مدد ایضاً من اثره

ف
مکرا و اشعار معاصرین را میتوانند پسند
خودش دارد چونکه دو دفعه از طرف
دولت علیه
بایران مامور شد و رفت خصوصا
در دفعه دوم
در خود شهر طهران که پای تخت ایران
است یکسال و نیم ماند
و کتابیکه موسوم به تذکره کمال است
انجام جمع کرده
از شعرای معاصرین هم نوشت یک
نسخه از روی آن کتاب
بنویسد کفایت میکند
بند حاله تواریخ فارسیه بسیار میل دارم

ت
یا او معاصرینک اشعارینی بوله بیلورمی
کند و سنده وارد در چونکه ایکی دفعه طرف
دولت علیه
ایران مامور اولوب کندی خصوصا
ایکنجی دفعه ده
پای تخت ایران اولان نفس شهر
طهرانده بر بچق سنده قالدی
و تذکره کمال ایلده موسوم اولان کتابی
اوراده جمع ایدوب
شعراى معاصرینى دخی یازدی بر
نسخه او کتابک یوزندن
یازیکز کفایت ایدر
بند کزک شمده تواریخ فارسیه
بک چوق میل وار

ع
ایستطيع ان یجد اشعار معاصرین
نعم انهم موجودون عنده اذ انه قد توجه
مأمورا من طرف الدولة العلیة
الى العجم مرتان وعلى الخصوص فى المرة
الثانية
قد استقام مدة سنة ونصف فى نفس مدينة
طهران التى هی تحت حكومة العجم
وقد جمع الكتاب الموسوم بتذکره کمال
فى تلك البلدة
ونسخ ايضا شعر معاصرین
فاکتبوا نسخة من وجه هذا الكتاب
فتکفی
داعیکم لان لی میل کثیر الی التوازیح
الفارسیة

ف

نمیدانم کدامهارا بنیدانم و بخوانم
تواریخ فارسی بسیار است آنچه
مرغوب است و با فایده عرض کنم
اگر منظوم میخواهی شهنامه را بخوان
اگر چه از شهنامه
آنچه از تواریخ مطلوب است حاصل
نمیشود چرا که همه کذب و دروغ است
ولیکن بجهت فصاحت و بلاغت
وسلاست خواندنش بسیار لذت دارد
خصوصاً در تعریف و اوصاف مثل ندارد
و خمره نظامی هم از برای خواندن مثل
شهنامه است
و اگر میخواهید که تاریخ مشهور و باتسکلف
و با اصول منشیان نوشته شده باشد

ث

بلم قنیلرینی بولوب او قویدیم
فارسی تواریخ چو قدر مرغوب و فایده دل
اولانی افاده ایدیم
اگر منظوم استرایسک شهنامه یی او قو
اگر چه شهنامه دن
تاریخدن مقصود اولان شی حاصل
اولمز زیرا که بتون کذب و یلاندر
ولکن فصاحت و بلاغت و سلاست
جهتله او قومسند چوق لذت وارد
خصوصاً تعریف و اوصافه مثلشی یوقدر
و خمره نظامی دخی او قومق ایچون
شاهنامه کییدر
و اگر استرایسه کر که تاریخ مشهور و تکلف
ایله و اصول منشیان اوزره یا زلش اوله

ع

ولا علم ایتم اجده فاقراه
التواریخ الفارسیه توجد کثیره و اقول
لک عن المرغوبین و المفیدین
فان کنت ترید منظوماً اقرا شهنامه
وان یکن لا یتحصل لک الشی المقصود
بهذا التاریخ لأن اکثره تعبیر فکی
لأنه بسبب الفصاحة و البلاغة و السلامة
فقراته هی عذبة جداً
و خصوصاً لأمثال لغی تعریف و الاوصاف
و نظام التخمیس ایضاً لاجل القراءه فهو
نظیر الشهنامه
وان کنت ترید تاریخاً مشهوراً فهو محرر
بتکلف و اصول منشیان

ف

از تاریخ و صافی دست مدارید و یک دره
نادری هم بعداً بکنید
برادر جان این کتابها را که شما فرمودید
ادم باید از استاد بخواند
من میخواهم فایده تاریخ را حاصل بکنم
شعروا نشا منظر هم نیست
درین صورت شما تاریخ روضه الصفا که
هشت جلد است
وحیب السیر که سه جلد است انها را
بکیرید و بخوانید
و از برای دانستن احوال شاهان صفوی
تاریخ عالم آرا و تاریخ صفوی را
پیدا کنید و تاریخ جهانکشی جوینی
را که ما خبذ و صافست بجوینید

س

ج

ت

تاریخ و صافی الگردن براقه یکنوز و بر دره
نادریده پیدا اید یکز
جانم برادر بوسرک بیوردی یکز کتابلری
ادم خواجهدن او قومق لازم
بن تاریخ فائده سنی حاصل ایتمک
استرم شعروا نشا مرادم دکلدر
بوصورنده سز تاریخ روضه الصفا که سکز
جلد در
وحیب السیر که اوچ جلد در آنلری الیکز
و او قویکز
و شاهان صفویه نک احوالنی بلمسک
ایچون عالم آرا و صفوی تاریخلرینی
پیدا اید یکز و جهانکشی جوینی
دید کلری تاریخیکه و صافسک

ع

تاریخ و صافی فلا تترکه من یدک وخذ
لک الکتاب المسمی بدره النادری
یا الخاخریز اهلأ الکتب الذین اشرت
عنهم یلزم قرایتهم علی المعلم
و انا اریدان احصل فایده التاریخ
لا لانشا و النظم
فاذ اعلی هذه الصورة خذ روضة الصفا التي
هي ثمانية مجلدات
وحیب السیر الذي هو ثلاثة أيضا خذهم
واقرأهم
ولاجل معرفة احوال الملوك فحتمل
تاریخی الصفوی وزینه العالم
والتاریخ المسمی افتتاح العالم الذي
هو ما خبذ و صافی فخذ هذه الكتب

ف

بخوانند

اینها همه فارسی و از تواریخ مشهوره
است لیکن نسخه هاش بسیار کمیابست
من از طفولیت تا حال خیلی فارسی
خواندم و هنوز هم در کار هستم

باز در حرق زدن از حمت میکشم و مطلب
را نمیتوانم درست حالی بکنم

و سببش را هم نمیدانم که چه چیز است
شما چه میفرمایید

اگر چه حرق زدن موقوف است به
ممارست

و محتاج است بمکالمه باهل زبان

ت

ماخذیدر بولوب او قوییکز

بولر بتون فارسی و تواریخ مشهوره دندر
ولکن نسخه لری پکت از بولور
بن چو قتلغمدن شمدیده قدر چوق
فارسی او قودم و حالا دخی
او غراش مقده یم

ینده تکتیم یم حکده زحمت چ کیورم
و مقصود می طوغری اکتتمغه قادی
اوله میورم

و سببی دخی بلمیورم که ندر سز نه
بیورر سز

اگر چه تگم ایتیمک ممارسته موقوفدر

واهل لسان ایله مکالمه یمه محتاجدر

ع

واقراها

وهی من کتب التواریخ الفارسیه المشهوره
ولکسن نسخهم هی قلیله جدا
انا منڈ طفولیتی لحد الان قد قرأت کثیراً
بالفارسی و الان ایضاً لسم ازل مداوماً

فمع هذا لی صعوبه یا التکم ولا اقدر ان افهم
بسهولة ما اقصده

فلا اعلم ما هو السبب فحضرتکم ماذا
تقولون

وان یکن التکم موقوفاً علی الممارسه

و محتاجاً للمعاطه مع ارباب اللسان

ولیکن

ف

ولیکن اینجا در خواندن و درس گرفتن
هم تقصیر میکنند
و طفلی را که هنوز ده لغت از فارسی
یاد نگرفته باشد
بنا کنند بدرس دادن از گلستان و هنوز از
گلستان یک باب را تمام نکرده
شروع می نمایند بخواندن دیوان حافظ
و اشعار حافظ را هم بیشتر با تاویلات
میخوانند
اینها همه از برای مبتدی موجب
صعوبت است
چرا که گلستان کتابیست که در ایران
هم از برای مبتدیان درس میدهند
با اینکه زبانشان فارسیست دیگر

ت

ولکن بوراده او قومه ده و درس آلمده
دخی قصور ایدیورلر
و بر چوققدها فارسی اون لغت
از بر لاما ش ایکن
گلستاندن درس ویرمه باشلرلر و هنوز
گلستاندن بر بایی تمام ایتمکسزین
حافظ دیواننی او قومغه باشلرلر
و حافظک اشعار نینده اکثر تاویلات ایلده
او قورلر
بونلر بتون مبتدی ایچون صعوبتی
موجدر
زیرا که گلستان بر کتابدر که ایرانده بلنه
مبتدیله درس ویرمزلر
لسانلری فارسی اولدیغی حالده ارتق

ع

و انما هنا یقصر ون ایضاً فی الدرس والقراءة
والولد الذی لا تکن معرفته قد بلغت
عشر کلمات فارسیه
یتدون ان یتدروسه فی کتاب الجلستان
وقبل ان یختم باباً واحداً من هذا
الکتاب یتدونه بقراءة دیوان حافظ
و اشعار هذا الشاعر یقرأونها با کشر
التاویلات
فهذا جمیعہ یوجب الصعوبة للمبتدی
وفی بلاد العجم نفسها لا یتدرون هذا
الکتاب للمبتدیین
مع کون لسانهم فارسیاً و انما هنا لا اعلم ما

ف

نمیدانم اینجا کسیکه نوهوس باشد
از خواندن گلستان چه منفعت میرد
مبتدی باید اول لغت یاد بگیرد

بعدیک کتاب بخواند که سهل العبارة
و بلسان عوام نوشته شده باشد
و توش ابیات و ترکیب عربی نباشد
و در وقت خواندن هم بتصرف
و اشتقاق

و بحروف و کلماتیکه بجهت حصول
معانی در آورند دقت بکند
و بآنانکه فارسی دانند صحبت و مکالمه
و استادش هم در وقت درس گفتن

ت

بلم بوراده بر کسمه که نوهوس اوله
گلستان او قودن نه فائده حاصل ایدر
مبتدی یه اول لغت از بر لک لازمدر

صکره بر کتابی او قوید که عبارة سی
سهل و لسان عوام اوزره یازلمش اوله
ایچنده ابیات و عربی ترکیب اولمیه
و او قود یغی وقت تصریف و اشتقاقه

و حصول معنی ایچون کتوریلان حروفه
و کلماته دقت ایلیه
و فارسی بلنلرایله صحبت و مکالمه ایلیه
و خواه سیده درس او قوتدیغی وقت

ع

الفائدة التي تحصل للمبتدی
من قرايته الجلستان مع كونه حديث
فينبغي اولاً على المبتدی ان يحفظ
الكلمات غايياً

ثم يقرى كتاباً عباراته سهلة و يكون محرر
مثل لسان الشعب
ولا يكن فيه ابیات و تركيب عربی
و حينما يقرى ينبغي ان يميل ذهنه
للتصرف و الاشتقاق

ثم للاحرف و الكلمات للحصول على
المعانی
و ان يمارس المخاطبة مع اهل المعرفة
بالفارسی
و عندما يدرس المعلم مفهماً آية المعانی

ف

یک دفعه که معنی‌اش حال کرد
بعد یک دفعه هم تا آنقدر که شاگردش
بفهمد فارسی بگوید و لغت بی‌پرسد
تا به بیرون آوردن معنای عبارت قدرت
برساند و سرعت فهم نیز بحصول بیاید
بعد بنا کند بترجمه کردن درس از فارسی
بترکی و از ترکی بفارسی
این هم که قدری بحصول آمد بعد گلستان
و دیوان حافظ را بخواند

ت

بر دفعه معنای رینی تفهیم ایتد کد نصکره
بر دفعه دخی شاگرد کد اکیه جفی قدر
فارسی سویلیوب و لغت سؤال ایلیمه
تعبارة دن معنا استخراج چند قدرت
حاصل ایده و سرعت فهم دخی
حصوله کله
صکره درس ترجمه ایتکه باشلیم
فارسی دن ترکی و یو ترکی دن
فارسی یه
بوده بر مقدار حصوله کلد کد نصکره
گلستان و دیوان حافظی او قویم

ع

یخطبه ایضاً فارسیاً علی مقدار قبولسه
وفهمه سیلاً آیاه عن الکلام
لکی یقتدر التلمیذ علی استخراج معنی
العبارة ویستطیع ان یفهم حالاً
ثم یتدی بممارسة الترجمة من الفارسی
إلى ترکی و بالعکس من ترکی
إلى الفارسی
وعند ما یتمرن بذلك نوعاً فحینذ یقرأ
الجلستان و دیوان حافظ

(بَابُ رَابِعُ)

ف

اگرچه بسر کار شما خیلی زحمت دادم
ولیکن از برای بنده بسیار فائده حاصل
شد

تا حال مرچه که پرسیدم جوابش را
درست دادید
خدا دولت شمارا زیاد بکند و مرادتان
را بدهد
وسرت به بالین بیماری نیاید

ت

اگرچه ذات عالی کز خیلی زحمت ویردم
ولکن بنده کز چوق فائده حاصل
اولدی

شمدیده دک ندو مردم ایسه جوابی
طوغری و یرد یکنز
خدا اولتکزی زیاده ایلسون و مرادکزی
و یرسون
و باشکزی کیفز لسک یا صد یغنه کلمسون

ع

وان اکن قد ثقلت علی علو ذاتکم
ولکن قد حصلت علی فائده کلیه

والذی قد سالتکم عنده حتی لان
اجتمونی عنده صوابیا
فالرب یزید عزکم و یهبکم مرادکم
ولا یریکم باسأبل دامت کونون بالصحة
والحیور

ف

یکت التماس دیکرم دارم
بفرمایید در مقام خدمت هستیم و با سر
و مایش شما منتظریم
بعض لغتها هست که هر روز استعمالش
مکرر واقع میشود آنها را هم بنویسید
و پول ایران چند نوع است
و انجا بجای پاره و فروش چه استعمال
میکند همه را تحریر بفرمایید
بالای چشم آنها را هم بنویسید
و معنیهایش را بزیر هاش اشارت بکنم

ج

س

ج

ت

یعنی کیفی از اولیده سز و صحت کزدانسم
اولسون
بر بشقه نیازم ده او ار
بیور یکز مقام خدمت ده حاضر دور بیورز
و امر و اراده کسزه منتظرز
بعض لغترو وارد کرده هر کون استعمال
تکرر آید را نلریده یا ز یکز
و ایران اقچه سی قاج نوع در
و اراده پاره و فروش یرینه نه استعمال
ایده بیور لر جمله سنی تحریر بیور یکز
بلش اوستنه انلری جمله نیاز به یسم
و معنای رینیده ز یر لرینه اشارت آیده یم

ع

فبقی لی رجأ آخر لدیکم
تفضلوا فنحن حاضرون لخدمتکم
و مستعدون لمرا سیکم و او امر کم
لقد یوجد بعض لغات تستعمل مکررة
کل یوم فان حسن تحریرها
مع ایضاح انواع عملة العجم
وماذا یستعملون هنالك عوض البارات
و القروش فجمع هذا کرموا بکتابتیه
على الراس والعین کل هذا ساکتیه
مشیراً عن المعنی بذیلہ

لغات متفرقه

ف

امروز

دیروز

پزیروز

پس پزیروز

پستر پزیروز

سه روز پیش

چهار روز پیش

چهار روز قبل

پیش از چهار روز

چهار روز مقدم

پنج روز قبل

شش روز قبل

ت

بوکون

دونکی کون

اولکی کون

دها اولکی کون

اندن دها اولکی کون

اوچکون اول

درت کون اول

دزت کون اول

مثله

مثله

بش کون اول

الشی کون اول

ع

هذا اليوم

امس اليوم البارح

قبل امس

قبل اول امس

قبل قبل اول امس

قبل ثلاثة ايام

قبل اربعة ايام

مثله

مثله

قبل خمسة ايام

قبل ستة ايام

ف

فردا

پس فردا

پسترین فردا

چهار روز بعد

بعد از چهار روز

پس از چهار روز

پنج و شش روز بعد

بعد از ده روز

الآخره

امشب

دیشب

پریشب

پس پریشب

پستر پریشب

ت

یارین

اوبرکون

دها اوبرکون

درت کون صکره

مثله

بش التی کون صکره

اون کون صکره

الآخره

بر کیجه

دون کیجه

اولکی کیجه

دها اولکی کیجه

اندن دخی اولکی کیجه

ع

غد فهارغد

بعدغد

بعد فهار بعدغد

بعدار بعه ایام

مثله

بعد خمسة اوسته ایام

بعد عشرة ایام

الآخره

هذه الليلة

ليلة امس

قبل ليلة امس

قبل اول امس بلیلة

قبل اول امس بلیلتین

ف

سه شب پیش

چهار شب پیش

پنج شب پیش

فردا شب

پس فردا شب

بسترین فردا شب

چهار شب بعد

بعد از چهار شب

بعد از پنج شب

این ماه

ماه گذشته

دو ماه قبل

دو ماه پیش

پیش از سه ماه

ت

اوچ کیجه مقدم

درت کیجه مقدم

بش کیجه اول

یارین کیجه

او بر کیجه

دها او بر کیجه

درت کیجه صکره

مثله

بش کیجه صکره

بوای

کچن ای

ایکی ای اول

مثله

اوچ ای اول

وقس علیه البواقی

وقس علیه البواقی

ع

قبل ثلاث لیل

منذ أربع لیل

منذ خمس لیل

لیلة غد

لیلة بعد غد

بعد غد بلیلتین

بعد اربع لیل

مثله

عقب خمس لیل

هذا الشهر

الشهر الماضي

قبل بشهرین

مثله

قبل ثلاثة اشهر

ف

پیش از چهار ماه

پیش از پنج ماه

ماه آینده

دو ماه بعد

بعد از سه ماه

امسال

سال گذشته

پیرا سال

پس پیرا سال

سال آینده

بعد از دو سال

بعد از سه سال

بعد از صد سال

یک سال و دو ماه کم

ت

درت آی اول

بش آی اول و قس علیه البواقی

کله جک آی

ایکی آی صکره

اوچ آی صکره

بریل

کچن نیل

اولیکی نیل

دها و لکی نیل

کله جک نیل

ایکی نیل صکره

اوچ نیل صکره

یوز نیل صکره

بریلدن ایکی آی اکسک

ع

قبل اربعة اشهر

قبل خمسة اشهر

الشهر ثلاثی

بعد شهرین

بعد ثلاثة اشهر

هذه السنة

السنة الماضية

قبل السنة الماضية

قبل السنة الماضية بسنة

السنة الآتية

بعد ستین

بعد ثلاث سنین

بعد مائة سنة (مئة)

سنة الآشهرین

ف

دوماه و سه روز کم
یکماه و دو سه روز کم
چهار ماه و دو سه روز بیش
پنج ماه و دو روز بالا
یک سال ونیم
یکماه ونیم
یکدمه
یکروزه
دوروزه
سدروزه
سی روزه
یکماهه
دوماهه
سه ماهه

ت

ایکی ایدن اوچکون اکسک
برآیدن ایکی اوچکون اکسک
درت ایدن ایکی اوچکون زیاده
بش آیدن اون کون زیاده
بر بچق پیل
بر بچق آی
بر نفسلک
بر کونلک
ایکی کونلک
اوچ کوندک
او توز کونلک
برایلق
ایکی آیلق
اوچ آیلق

ع

شهران لا ثلاثة ايام
شهر لا يومين ثلاثة
اربعة اشهر و يومين ثلاثة
خمسة اشهر و عشرة ايام
سنة ونصف
شهر ونصف
لحظة
یومیه
یومیتین
ثلاث یومیات
ثلاثون یومیة
شهرتیه
شهریتین
ثلاث شهریات

ف
یکساله
دو ساله
سه ساله
دو ساله
چهارده ساله
پیره مردهفتاد ساله
پیره زن هشتاد ساله
جوان مرده ساله
طفل شش ساله
کودک شش ساله
یکت
دو
سه
چهار

ت
بر ییلق
ایکی ییلق
اوچ ییلق
اون ییلق
اون درت ییلق
یتمش یا شنده اختیار آدم
سکسان یا شنده قوجه قاری
اون سکزی یا شنده جوان
الشی یا شنده چوجق
مثله
بر
ایکی
اوچ
درت

ع
سنویه
ستویشان
ثلاث سنویات
عشر سنویات
اربع عشرة سنویات
شیخ عمره سبعون سنة
امراة عجوزة تبلغ من العمر ثمانون سنة
شاب يبلغ من العمر ثمانية عشر سنة
غلام عمره ست سنوای
مثله
واحدُ أحدُ
اثنان اثنان
ثلاثة ثلاثة
اربعة اربع

ف

پنج
شش
هفت
هشت
نه
ده
یازده
دوازده
سیزده
چهارده
پانزده
شانزده
هفده
هزده

ت

بش
التي
يدي
سكز
طقوز
اون
اون بر
اون ايكى
اون اوج
اون درت
اون بش
اون التي
اون يدي
اون سكز

ع

خمسة
سته
سبعة
ثمانية
تسعة
عشرة
احدى عشر
اثنا عشر
ثلاث عشر
اربعة عشر
خمسة عشر
سته عشر
سبعة عشر
ثمانية عشر
خمس
ست
سبع
ثمان
تسع
عشر
احد عشر
اثناء عشر
ثلاث عشر
اربع عشر
خمس عشر
ست عشر
سبع عشر
ثمانى عشر

ف

نوزده

بیست

بیست و یک

بیست و دو

بیست و پنج

سی

چهل

پنجاه

شصت

هفتاد

هشتاد

نود

صد

صد و پنجاه

ت

اون طقوز

یکرمی

یکرمی بر

یکرمی ایکی

یکرمی بش

اوتوز

قرق

اللی

التمش

یتمش

سکسان

طقسان

یوز

یوز اللی

تسعة عشر

عشرون

واحد وعشرون

اثنان وعشرون

خمسة وعشرون

ثلاثون

اربعون

خمسون

ستون

سبعون

ثمانون

تسعون

مئسة *

مائة وخمسون

ع

تسع عشرة

عشرين

واحد وعشرين *

اثنین وعشرين

خمسة وعشرين

ثلاثین

اربعین

خمسين

ستین

سبعین

ثمانین

تسعين

(هذه صفحة كتابتها مضطربا)

مائة وخمسين

بالواو في حالة الرفع وبالياء في حالة النصب والخفض

ف

صد و شصت و پنج
دو صد
سیصد
پانصد
هفت صد و پنجاه
هزار
هزار و پانصد
دو هزار
سه هزار
ده هزار
پنجاه هزار
صد هزار
دویست هزار
هولک

ت

یوزالتمش بش
ایکی یوز
اوچ یوز
بشیوز
یدیوزاللی
بیگ
بیگ بشیوز
ایکی بیگ
اوچ بیگ
اون بیگ
اللی بیگ
یوز بیگ
ایکیوز بیگ
مثله

ع

مأیة و خمسة و ستون
مأیتان
ثلاث مأیة
خمسمأیة
سبعمأیة
الف
الف و خمسمأیة
الفان
ثلاثة الاف
عشرة الاف
خمسون الفا
مئة الف
مأیتا الف *
مثله
مأیة و خمسة و ستین
مأیتین
الفین
میتى الف

تخلف النون من التثنية والجمع للاضافة *

پنج لک

ف

پنج لک
یک کروڑ
دو کروڑ
یک میلیون
نیم شاہی
یک شاہی
دو شاہی
یک سنار
سہ شاہی
یک عباسی
چار شاہی
دو سنار
پنج شاہی
سہ سنار

ت

بشیوز بیگ
مثله
اون کمرہ یوز بیگ
مثله
بش پارہ
اون پارہ
یکرمی پارہ
مثله
او تو ز پارہ
بر غروش
مثله
مثله
اللی پارہ
التمش پارہ

ع

خمس مایہ الف
مثله
عشر مرآة مایہ الف
مثله
خمس فضة
عشر فضة
عشرون بارہ
مثله
ثلاثون بارہ
قرش واحد
مثله
مثله
خمسون فضة
ستون فضة
عشرون بلوہ
ثلاثین بارہ
قرشاً
قرش

ف

هفت شاهی
مشت شاهی
نه شاهی
ده شاهی
سده عباسی
هزار دینار
دو هزار
سه هزار
چهار هزار
هشت هزار
ده هزار
دو تومن
ده تومن
صد تومن

ت

یتمش پاره
ایکی غروش
طقسان پاره
یوز پاره
اوچ غروش
بش غروش
اون غروش
اون بش غروش
یکرمی غروش
قرق غروش
اللی غروش
یوز غروش
بشیوز غروش
بشییک غروش

ع

سبعون فضة
قرشان قرشین
تسعون فضة
مائة فضة
ثلاث قروش
خمس قروش
عشر قروش
خمس عشرة قرشاً
عشرون قرشاً
اربعون قرشاً
خمسون قرشاً
مائة قرش
خمس مائة قرش
خمسة الاف قرش

هزار

ف

هزار تومن

صد هزار تومن

یک کرور

برخواست

باشد

نشست

دوزان نشست

چارزان نشست

مربع نشست

پادراز کرد

پاش رادراز کرد

پاهاش رادراز کرد

خوابید

دراز شد

ث

اللی بیگ غروش

اون بیگ کیسه

بش یوز بیگ تومنکه اللی بیگ کیسه

قالقدی

مثله

اوطوردی

دیزچوکدی

بغداش قوردی

مثله

ایاق اوزاتندی

ایاغس اوزاتندی

ایاقلرینی اوزاتندی

یاتندی

اوزاندی

ع

خمسون الف قرش

عشرة لاف کیس

خمسون الف کیس

قام

مثله

جلس

رکع

تربع

مثله

مد لارجل

مدرجله

مدرجلیه

نام

طول

ف

تکیه کرد

لم داده شد

دم رو خوابید

والمیده است

سربالا خوابید

طاق دا از خوابید

یکت پهلوی خوابید

پیش نشست

پیشش نشست

پهلوش نشست

پس نشست

عقب نشست

خوابید

خوابش برد

ت

طیانندی

مثله

یوزی قیون یاتندی

ایاغنی اوزادوب یاتمشدر

ارقهسی اوستی یاتندی

مثله

یان اوستنه یاتندی

ایلرو اوطوردی

اوکنه اوطوردی

یاننه اوطوردی

کرو اوطوردی

مثله

اویودی

اویقویه واردی

ع

استند --- اتکا

مثله

نام علی وجهه

نام ماد ارجلیه

نام علی ظهره

مثله

نام علی جنبه --- علی خاصرته

جلس قدام --- فی الاول

جلس امامه

جلس بالقرب منه

جلس ورا (فی الاخر)

مثله

نام --- غفی

نعس

خوابش

ف

خوابش گرفت
چورت میزند
حرف میزند
حدس میزند
رنک میزند
شاهبوط میزند
بانک میزند
آواز میکند
کول میزند
پشت سرش حرف میزند
تمام شد
بختام واصل شد
انتها پذیرفت

ت

اویقوسی کلدی
او یوقلیور
صحبت ایده یور
ظن ایده یور
بویا یور
اصلق چالیور
چاغریور
مثله
آلدادیور
ارقه سندن لقردی سویلیور یعنی غیبت
تمام اولدی
ختامه واصل اولدی
انتها قبول ایستدی یعنی تمام اولدی

ع
ع
ع

نفسان --- جاء النعاس
یسکع
یتجدث
یظن
یصبغ --- یدهن
یصفر
یزعق --- یستدی
مثله
یحاول --- یماطل
یحکی بحقه --- یتکلم بالنیمه
ثم
اختتم
انتهی

بویابده ماضی مضارع لریله برابری بعض مصادره فارسیه تحریر
اولنوب زیر لریله معنای دخی ترقیم اولنمشدر *

ع			ت			ف		
ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر
رَیجَ	یَریجُ	تَرییحًا	رَاحَتِ ایتَمک	رَاحَتِ ایدر	رَاحَتِ ایتدی	آسود	آساید	آسودن
رَمیَ	یَرمی	رَميًا	أَتَمَق	أَتَار	أَتَدی	انداخت	اندازد	انداختن

* ان المصدر فی العربی واجب ان یقع ثالثاً فی تصریف فعله وان یکن هو الاصل فی الاشتقاق حسبما ذهب الیه البصربون فیقولون
مثلاً ضَرَبَ یَضْرِبُ ضرباً فاذا یلزم تقدیم المضارع علی المصدر فی اللفظ وذلك لسبب جوهری وهو العمل لان الفعل یعمل
ولا یعمل به فالذی یعمل ولا یعمل به له التقدم وتنبؤ ذلك قدموا الفعل علی المصدر فاذا علی النسق العربی یجب تقدیم الفعل
وهكذا نقل رَیجَ یَریجُ تَرییحًا

ف			ت			ع		
ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر
آراست	آراید	آراستن	تزیین ایتدی	تزیین ایدر	تزیین ایتمک	زین	یزین	تزینا
آشامید	آشامد	آشامیدن	ایچدی	ایچر	ایچمک	شرب	یشرب	شربا
اندوخت	اندوزد	اندوختن	قزاندی	قزانور	قزانمق	کسب	یکسب	کسبا
آرامید	آرامد	آرامیدن	دکلندی	دکلنور	دکلنمک	ربح	یربح	ربحا
افتاد	افتد	افتادن	دوشدی	دوشز	دوشمک	استراح	یسترخ	استراحة
اندود	انداید	اندودن	بولاشدردی	بولاشدرر موار	بولاشدرمق	وقع	یقع	وقوعا
آزمود	آزماید	آزمودن	تجربه ایتدی	تجربه ایدر	تجربه ایتمک	اسقط	یسقط	سقوطا
افراخت	افرازد	افراختن	یوقاری قالدردی	یوقاری قالدیریر	یوقاری قالدرمق	یوسخ	یوسخ	توسیخا
انکاشت	انکارد	انکاشتن	ظن ایتدی	ظن ایدر	ظن ایتمک	جرب	یجرب	تجربة
						رفع	یرفع	رفعا
						انهض	ینهض	نهضا
						ظن قلس	یظن یقیس	ظنا قیاسا

ف			ت			ع		
ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر
انگیخت	انگیزد	انگیختن	قوپاردی	قوپارر	قوپارمق	قطفی	یقطف	قطف
افزود	افزاید	افزودن	آرتدی و آرتردی	آرترو آرتیر	آرتفق و آرترمق	ارتقی	یرتقی	ترقی
آمد	ایند	آمدن	کلدی	کلور	کلمک	جا	یجی	مجنیا
بارید	بارد	باریدن	یاغدی	یغار	یاغمور یاغمق	مطر	یمطر	مطرا
پخت	پزد	پختن	پشوردی	پشورر	پشورمک	طبخ	یطبخ	طبخا
پرکشت	پرکردد	پرکشتن	کیرونددی	کیروندور	کیروندونمک	رجع	یرجع	رجوعا للورا
اویخت	اویزد	اویختن	آصدی	آصر	آصمق	علق	یعلق	تعلیقا
افشاند	افشاند	افشاندن	صاچدی	صاچار	صاچمق	طار	یطیر	طیرانا
آموخت	آموزد	آموختن	اوکرندی	اوکرنور	اوکرنمک	نشر	یشر	نشرا
بازی کرد	بازی کند	بازی کرد	اوینادی	اوینار	اوینامق	تعلّم	یتعلّم	تعلّم
						لعب	یلعب	لعبا

ع			ت			ف		
ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر
اعطأ	يعطي	اعطاء	باغشلمق	باغشلار	باغشلدی	بخشید	بخشد	بخشیدن
ايهاأ	يوهب	اوهب						
هبة	يهب	وهب						
عبادة	يعبد	عبد	طاپمق	طاپار	طاپدی	پرورد	پرستد	پروردن
تشعيلأ	يشعل	شعل	شعله لندرمق	شعله لندير	شعله لندردی	افروخت	افروزد	افروختن
توليغا	يولع	ولع						
ايقاعأ	يوقع	اوقع	دوشورمق	دوشورر	دوشردی	افکنند	افکنند	افکنندن
اسقاطأ	يسقط	اسقط						
خلطأ	يخلط	خلط						
اخلاطأ	يخلط	اخلط	قارشدرمق	قارشور	قارشردی	آمیخت	آمزد	آمیختن
تخليطأ	يخلط	خلط						
طيرأ	يظير	طار	صاچمق	صاچار	صاچدی	پاشید	پاشد	پاشیدن

ع			ت			ف		
مصدر	مضارع	ماضی	مصدر	مضارع	ماضی	مصدر	مضارع	ماضی
قبولاً	يقبلُ	قبلُ	قبول ایتمک	قبول ایدر	قبول ایتدی	پذیرفتن	پذیرد	پذیرفت
تربیه	یربی	ربی	بسلمک	بسلر	بسلدی	پروردن	پرورد	پرورد
خلقاً و خلقه	یخلق	خلق	یراتمق	یرادر	یراتدی	آفریدن	آفریندر	آفرید
تلویشاً	یاوٹ	لوٹ	بولاشدرمق	بولاشدرر	بولاشدردی	الودن	آلاید	آلود
نسجاً	ینسج	نسج	طوقومق	طوقور	طوقودی	بافتن	بافد	بافت
سوالاً	یسال	سال	صورمق	صورار	صوردی	پرسیدن	پرسد	پرسید
طیراً و طیراً	یطیر	طار	اوچمق	اوچار	اوچدی	پریدن	پرد	پرید
قطعاً	یقطع	قطع	کسمک	کسر	کسدی	بریدن	برد	برید
طناً	یطن	طن	طن ایتمک	طن ایدر	طن ایتدی	پنداشتن	پندارد	پنداشت
بردا	یرد	برد	اوشومک	اوشور	اوشدی	چاییدن	چاید	چایید
نوما	ینام	نام	اویومق	اویور	اویودی	خوابیدن	خوابد	خوابید
اکلاً	یاکل	اکل	یمک	یر	یدی	خوردن	خورد	خورد

ف			ت			ع		
ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر
برد	برد	بردن	کوئوردی	کوئورر	کوئورمک	جلب	يجلبُ	جلباً
بود	بود	بودن	اولدی	اولور	اولق	احضر	يحصِرُ	احضاراً
ترسید	ترسد	ترسیدن	قورقدی	قورقار	قورقمق	کان	يكونُ	کیا نلو کونا
						خاف	يخافُ	خوفاً
						اتخوف	يتخوفُ	تخوفاً
جست	جوید	جستن	آرادی	آرار	آرامق	فحص	يفحصُ	فحصاً
						افتش	يفتشُ	تفتیشاً
خواست	خواهد	خواستن	استدی	استر	استمک	اراد	يريدُ	ارادةً
بست	بندد	بستن	باغلدی	باغلر	باغلمق	اطلب	يطلبُ	طلباً
پوشید	پوشد	پوشیدن	کیدى واورتدی	اورتر	کیمک واورتمک	ربط	يربطُ	ربطاً
						لبس	يلبسُ	لبساً
						اتغطى	يتغطى	تغطياً

ف			ت			ع		
ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر
توانست	تواند	توانستن	قادر اوردی	قادر اورد	قادر آورد	اقتدر	یقتر	اقتدار
جنبید	جنبد	جنبیدن	قملدادی	قملدار	قملدادم	حرکت	یحركت	تحرک
خواند	خواند	خواندن	اوقودی	اوقور	اوقومد	قرأ	یقرأ	قراءة
داد	دهد	دادن	ویردی	ویرر	ویرمک	عطی	یعطی	اعطاء و عطاء
پسندید	پسندد	پسندیدن	بکندی	بکنور	بکنمک	استحسن	یتسحسن	استحسانا
بوسید	بوسد	بوسیدن	اوپدی	اوپر	اوپمک	الثم	یلثم	لثماً
خرامید	خرامد	خرامیدن	صالندی	صالنیور	صالنمک	باس	یبوس	بوساً
داشت	دارد	داشتن	طوتدی	طوتار	طوتنمک	قبل	یقبل	تقبیلاً
دانست	داند	دانستن	بلدی	بلور	بلمک	تخرط	یتخرط	تخرطاً
						مسک	یمسک	مسکاً
						عرف	یعرف	معرفه

ف			ت			ع		
ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر
دید	دید	دیدن	ظاهر اولدی	ظاهر اولور	ظاهر اولق	ظہیر	یظہیر	ظہیرا
رفت	روید	رفتن	سپوردی	سپورر	سپورمک	کنس	یکنس	کنسأ وکنا
رنجید	رنجد	رنجیدن	اینجندی	اینجیور	اینجمنک	تاآذی	یتاآذی	تاآذیا
درید	درد	دریدن	یرتدی	یرتار	یرتمق	شق	یشق	شقا
دوید	دود	دویدن	قوشدی	قوشار	قوشمق	رکض	یرکض	رکضأ
راند	راند	رندن	سوردی	سورر	سورمک	حف	یحف	حفا
رست	روید	رستن	بتدی	بتر	بتمک	نبت	ینبت	نبتأ
ریخت	ریزد	ریختن	دوکدی	دوکر	دوکمک	کب	یکب	کبأ
ساخت	سازد	ساختن	یاپدی	یاپار	یاپمق	سکب	یسکب	سکبأ
						عمل	يعمل	عملا

ع			ت			ف		
مصدر	مضارع	ماضی	مصدر	مضارع	ماضی	مصدر	مضارع	ماضی
فهماً تقهما	يفهمُ تقهم	فهمَ تقهم	اكنمق	اكر	اكدى	دریافتن	دریابد	دریافت
خیاطة	ينخِطُ	خِطَ	ديكمك	ديكر	ديكدى	دوختن	دوزد	دوخت
وصولاً	يصلُ	وصلَ	ايرشمك	ايريشور	ايرشدى	رسیدن	رسد	رسید
ذهاباً	يذهبُ	ذهبَ	كيتمك	كيدر	كيتدى	رفتن	رود	رفت
مدحاً	يمدحُ	مدحَ	مدح ايتمك	مدح ايدر	مدح ايتدى	ستودن	ستايد	ستود
سرقه	يسرقُ	سرقَ	چالمق	چالار	چالدى	دزدیدن	دزدد	دزدید
نظراً	ينظرُ	نظرَ	كورمك	كورر	كوردى	دیدن	بيند	دید
اختلاصاً	يختلسُ	اختلسَ	قاپمق	قاپار	قاپدى	رودن	ربايد	ربود
تنفراً	يتنفرُ	تنفرَ	اوركمك	اوركر	اوركدى	رمىدن	رمد	رمىد
ضرباً	يضربُ	ضربَ	اورمق	اورر	اوردى	زدن	زند	زد
حرقاً	يحرقُ	حرقَ	يانمق وياقمق	ينارو ياقار	ياندى وياقدى	سوختن	سوزد	سوخت
احتراقاً	يحترقُ	احترقَ						

ف			ت			ع		
ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر
سوکندهور ^د	سوکندهور ^د	سوکندهور ^{دن}	یمین ایتدی	یمین ایدر	یمین ایتمک	حلف قسم ^ی	یحلف ^ی	حلفاً قسماً
شد	شود	شدن	اولدی	اولور	اولمق	صار	یصیر	صیرورۃ
شمرد	شمارد	شمردن	صایدی	صایار	صایمق	قذ	یقد	عدا
فرمود	فرماید	فرمودن	بیوردی	بیورر	بیورمق	امر	یامر	امراً
کذاشت	کذارد	کذاشتن	براقدی	براقور	براقمق	ترک	یترک	ترکاً
سیرشد	سیرشود	سیرشدن	طویدی	طویار	طویمق	شبع	یشبع	شبعاً
شست	شوید	شستن	بیقادی	بیقار	بیقامق	غسل	یغسل	غسلأ
فریفت	فربید	فریفتن	آلدادی	آلدار	آلدانمق	غش	یغش	غشاً
کاست	کاهد	کاستن	اکسلدی	اکسلور	اکسلمک	نقص	ینقص	نقصاً
کداخت	کدازد	کداختن	اریدی	اریر	اریمک	ذاب	یذوب	ذواباً و ذوباً
شکست	شکند	شکستن	قیردی	قیرار	قیرمق	کسر	یکسر	کسراً
فرسود	فرساید	فرسودن	اسکیدی	اسکیر	اسکیمک	عق	یعق	عقاً

ف			ت			ع		
ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر
فهمید	فهمد	فهمیدن	اکلدی	اکلر	اکلمق	فهم	یفهم	فهمأ
کاشت	کارد	کاشتن	اکین اکدی	اکین اکر	اکین اکمک	زرع	یزرع	زرعاً وزراعة
گذشت	گذرد	گذشتن	کچدی	کچر	کچمک	مر	یمر	مردراً
شتافت	شتابد	شتافتن	عجلاه ایتدی	عجلاه ایدر	عجلاه ایتمک	عجل	یعجل	عجلة
شناخت	شناسد	شناختن	اکلادی	اکلار	اکلامق	عرف	یعرف	معرفة
فرستاد	فرستد	فرستادن	کوندردی	کوندردر	کوندرمک	ارسل	یرسل	ارسالاً
فشرد	فشارد	فشردن	صقدی	صیقار	صقمق	ابعث	یبعث	ابعاثاً
کشت	کشد	کشتن	اولدردی	اولدردر	اولدرمک	زرک عصر	یزرک	زرکاً عصرأ
کردید	کردد	کردیدن	دوندی	دونر	دونمک	قتل	یقتل	قتلاً
کریخت	کریزد	کریختن	قاچدی	قاچار	قاچمق	عاد	یعود	عودة
کشاد	کشاید	کشادن	آچدی	آچار	آچمق	هرب	یهرب	هرباً فراراً
						فتح	یفتح	فتحاً

ف			ت			ع		
ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر
لرزید	لرزد	لرزیدن	دتردی	دتر	دترمک	رجف	یرجف	رجفا
ماند	ماند	ماندن	قالدی	قالور	قالق	بقي	یبقی	بقا و بقا
نشست	نشیند	نشستن	اوطوردی	اوطور	اوطورمق	قعد	یتعد	قعودا
نهاد	نهد	نهادن	قویدی	قور	قورمق	جلس	یجلس	جلوسا
کزید	کزد	کزیدن	اصردی	اصرر	اصرمق	عص	یعص	وضعا عصا
کشید	کشد	کشیدن	چکدی	چکر	چکمک	شد مد	یشد یمد	شدا مد
لغزید	لغزد	لغزیدن	سورچدی	سورچر	سورچمک	اسحب	یسحب	سحبا
مکید	مکد	مکیدن	امدی	امر	اممک	تعص	یتعص	تعصا
نمود	نماید	نمودن	کوستردی	کوسترر	کوسترمک	مص	یمص	مصا
کند	کند	کندن	قازدی	قازار	قازمق	را	یوری	ارایه وریا
						حفر	یحفر	حفرا

ع			ت			ف		
مصدر	مضارع	ماضی	مصدر	مضارع	ماضی	مصدر	مضارع	ماضی
سعیاً	یسعی	سعی	چالشفق	چالشور	چالشدی	کوشیدن	گوشد	کوشید
کتاباً	یکتب	کتب	یازمق	یازار	یازدی	نوشتن	نویسد	نوشت
هباً	یهب	هب	اسمک	اسر	اسدی	وزیدن	وزد	وزید
نفخاً	ینفخ	نفخ	دوشمک	دوشر	دوشدی	کستردن	کسترد	کسترد
فرشاً	یفرش	فرش	سورمک	سورر	سوردی	مالیدن	مالد	مالید
مسحاً	یمسح	مسح	اکلمک	اکلر	اکلدی	نالیدن	نالد	نالید
منیناً	یعن	عن	ایچمک	ایچر	ایچدی	نوشیدن	نوشد	نوشید
شرباً	یشرب	شرب	قورقمق	قورقار	قورقدی	هراسیدن	هراسد	هراسید
ارتعاباً	یرتعب	ارتعب	بولق	بولور	بولدی	یافتن	یابد	یافت
وجوداً	یجد	وجد						

تمت

51

